

WIDENER

HN BID3 %

PRYKAZAKY
VOLUE 3

P. BILETS'KYI-NOSENKO

Reprinted on Demand
by

University
Microfilms
International

Ann Arbor • London

**This is an authorized facsimile
of the original book, printed by
microfilm-xerography on acid-free paper.**

**UNIVERSITY MICROFILMS INTERNATIONAL
Ann Arbor, Michigan, U.S.A.
London, England
1981**

SLAVIC DIVISION

1130 1006

COLLEGE LIBRARY

736602
ор 8879
13

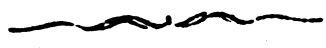
ПРИКАЗНИ,

СКОМПОЗОВАВЪ

Павло Білецькій-Носенко.

ВЪ ЧОТИРОХЪ ЧАСТЯХЪ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

КИИВЪ.

Въ друкарні Е. Я. Федорова.

1871.

Дозволено цензурою. Г. Кіевъ 5 Августа. 1871 г.

ПРИКАЗКИ

Книжка девята.

I.

Слонце да жаби.

Горлати жаби, дочки твані,
Купья-й очеретивъ впрлати пані,
По волі случая (якій во всі кутен
Вбресе, ніби на глумъ, в'діла людскі)
Під' слонця реїментъ благій були одданп;
И гріхъ казать, вони собі в'воді
Не чули зроду о біді,
Не тямли що лихо:
Де зний в'людей на прахъ понівичавъ роллі,
Де голодъ, не-доріцъ, де за мижу не тихо
Скубуться королі
(В'поспільства чубъ болить) у нихъ нпякої звадки
Бо все общественне и нічого ділять,
Привіля у багні, вони собі ні гадки,
З'такою долею лишъ жить собібъ да жить,

Да ласки свого добродія хвалить.

Що-ж?—Звіку щасливая доля

Псує не те людей и жабъ,

Ще гірше ябъ неволя;

Бо дгше що, хистей и божовплья рабъ.

Ось и вони нхп и невдяки понабрались,

И на добродія болотомъ взрунтовались,

Такий пидняли гвалть, що вже не можно спати.

И треба уха затпвять;

По їх брехнямъ от-те вселенни світле око—

Палівода лхій несеться щось високо,

И хоче в'б лотахъ усе купье запалить,

А без'болотъ, двпсь, якій бакъ буде світъ?

Тогді хочъ кпнути от'сю багнючу кулю.

Нумъ! треба всімъ во'хтей на капосного йтпть,

Тогді ухпнить дулю.

Ось жабья посполіта річь,

Збагнувъ такеє божовільство,

У чужбину одправлю посільство

И посланцю зложило бучну річь,

Нехай той вяка дпчь:

Що будцемъ благо и честь, якого будь народа

Не може довго трвать без'іхъ купья и болота;

И треба слонце потуппть.—

Така дурная жалобница

Од'жабъ да од'ляхпвъ и досі верещать;

Бакъ всякь розумний зна, що се дурница;

Царь—слонце, любий нашъ, якъ з'віку се годяться

Для общего добра и імъ благотворить.

II.

Война у ласиць и мишей.

Народъ ласокъ, звірми з'гадючими тушками,
 Якъ світъ наставъ, добра, мовъ квшка, не бажаєт
 Народу пацюківъ із'голимн хвостами;

И всіхъ-би позчапавъ,

Конечнее бъ зробивъ паскуднимъ роззоренє,
 Коли бъ тоненькій звірь допався в'їхъ селенє,
 Крізь тісну дверь - Якосъ в'несгодний рікъ
 Така я розвелася мишей нечиста спла,

Що праця людцкая марніла;

Кішить їмн н' те що хижя й повний тїкъ.

Тогді ге-манъ їхъ Крисорїкъ,

Наперъ на ласпцівъ з'нечистими повками.

И сі в'бїді зпялися встрїть

Врага з'своїми хоругвами.

Гисторья говорить:

Побїда довго шлялася,

И япка не одна їхъ кривью наповалася;

Ажъ під'кінець

Ласкамъ дала вінець

Бажаний звітенженья,

И миши понесли конечни пораженья.

Що не робили їхъ

Валечни старшини:

Стохитрий Салоїдъ, проворний Ласокрихъ,

Заплывшій в'сали весь моторний Круполянхъ;

Но треба вже було коритися судбні,

И весь народъ мишиний,

Простий козакъ и той, хто мавъ рейментовати,

Чимъ дужъ давай втікати,

Хто в'щили, хто у норі;
 Старшини мусіли одначе пропадати,
 Закіль лейстровні спаслися без'угорні.
 Ось якъ в'збагнули ті врагу задати жахъ,
 Чи й для пихи, вони встромили на чубахъ
 Із'пір' великіи, прегарніи убори;
 Да в'ласокъ; од'сіого зосталсь у зуб'ахъ;
 Бо не знайшли норі, ні одної щелини
 В'яку б' із'головой пролізъ уборъ старшини.

*

От-тежъ во всіхъ ділахъ: якъ лихо припече —
 Вельможний панъ не латво утече;
 Худобахолокъ же ні гадки,—
 Світъ за очі собі черкне во всі лопатки.

 III.

Вкохавшійся левъ.

Давнимъ давно, еще якъ звірі мову мали,
 И льви з'людьми весіля зправовали,
 Одинъ страшений левъ
 Вкохався в'гарную дівчину,
 И про свою лиху годину,
 Гаявъ при місяцю з'жалю страшенно ревъ;
 А якъ се хулко надоіло,
 То и принявсь за діло;
 Вчавъ папъ-отця прохать;
 »Ненай твій буду зять!«
 Хочъ батько и давно бажавъ дождати зятя,
 Дакъ сежъ вирлачъ страшний, у сіого пасти зубата;—

„Се такъ, сядешь ти на царскому брані,

„У пани на губбахъ, на паньскому столі,

„Бакъ чаще бачимо тебе в'кнуря на пиці,

„На тельбусі в'різниці.....

„Ледачикъ и гульвись,

„Що в'в'чн доідають,

„Чи не тобою-жъ ладть?

„Но ось побачимо, якъ поживтє дісь,

„Якъ сіверь нажене з'зімой снігови хвуги,—

„Тогді од'голоду затагнешь пісні други!

„Не зволочешь и нігъ;

„А я забравшись у свій спасенний лигъ,

„Ні гадки; заживу собі в'щасливой долі;

„Що давъ мні Бігъ

„За працей в'полі.

„Тогді мабуть згадаешь ти

„Гласъ правди и суети.

„Теперь в'палаць лети,

„Мні не мішай робить; бачиць, сі нікчемни свари,

„Запевно не набьють харчей в'моі амбари.“

V

Лисиця, вовкѣ да кінѣ.

Одно стохитре лисеня,

Бо вже де що зпитало,

Із'роду в'першій разъ побачило коня;

Прибитому в'цвіту вовченкові казало:

„Дивись, якій се звірь пасеться на луці

„Моторний, да крижистий;

„На номъ лисниться шерсть, якъ вимпвся в'риці.“—

— „А можно його з'істи,

„Чи вінъ дужійшій насть?

Зпитавъ той реготавсь;

»От'се міні змалюй!«—»Да виглянь хочь із'хати;

»Колибъ я бувъ маляръ,

»Я бъ мавъ измаліовати,

„Дивиться хочеться, така гарна тварь!

„Чи тямншь, брате, що? Се наша добра доля,

„Здобичу намъ дає; на джидень буде холя!“—

Пійшли.—Ажъ ма быть кінъ, побачивши лихіхъ,

И боячися лихъ,

Од'обережности понастороживъ уха,

Ніздрами дме, хропе, готовъ стругнуть без'духа;—

Туть борзо до него підбігло лисеня,

Вклонилося й питає:

»Вельможность вашу чимъ природа величає?

»Слуга горлівійшій, достоїнства цена,

„Залевно тямъ не погрішає.“—

—„Мене? на сее кінъ: а я запам'ятавъ;....

„Бакъ, ось мое ім'я швецъ на п'яти записавъ-

„Чи йзволите, читайте!“—

—„Вельможний, вибачайте,

»Я в'школахъ не учивсь, и з'роду не читавъ;

„Матуся и татусь покійни були вбогі,

„Владіли 'дною норой,

„Без'нихъ я спротої

»Изнявся неукомъ на ноги;

»А ось товерницъ мій в'д'ляка топтавъ пороги,

»У школі пір'я дравъ,

»И дякъ іому не разъ суббітки задававъ

»И до хверта тагавъ,

»За те вінъ и чита усякіі псалтирі.«—

Вовкъ важно уклонивсь, довольний сімъ без'міри,

Ніби читати мавсь,

А самъ хапачь ладнавсь.

Кінъ вразъ вихнувъ—и врагъ у день побачивъ зіри,

Без'щелепа дурний вже мусівъ пропадати.

„Эге! не свій се бачу брать!

„Бачшь, брате, що, іому казала туть лисеня:

„Що чула я д'людей, от'сежъ воно й правдиться;

„Якъ живо сей тобі на іклахъ написавъ,
Щобъ ти на всякому, хто встріне, довірявъ.“

VI.

Громада пацюківъ.

Одна моторна мишь жахалася kota
Гірше упира и дідька,
Бо врагъ їй не дававъ просвітка;
Із'яку не дурна, потупсала й пита
У пацюка совіта.
Пацюкъ, акъ бришкавъ самъ, доволі бачивъ світа;
Його вельможность живъ,
В'мурованномъ трахтирі,
И в'салі весь опливъ,
Бо знавъ у кладової хозяйскої всі нпри;
Якъ віру-бъ нять його річамъ,
Вінъ кишці
И котамъ,
На осякомъ місці
Тискавъ хвоста в'нось.—
Росправивши уси,
„Наприндившись казавъ моторной мишиці:
„Що-жъ, пані, самъ тепорь тобі не поможу,
„А треба пацюківъ громаду
„Изкликать на пораду;
„Тогді вже ворогу на віки догожу.—
Мишь уклонилася йому за се низенько,
А вінъ шатнувся борзенько
У брацку трапезу.
(Яка була в'підвалі на низу

По prostu звавъ її хозіяна Кладовою)

Тамъ збіглося пацюківъ;

В'той часъ вони юрмоу

Увесь запасъ, хто що попавъ тронцивъ,

На пай хозіяна собі бенкетовали.

Без'духу той убігъ;—

»Чого-тсе ти, крий Бігъ!

„Кажн“ його питали.—

»Ось слухайте, панн! мою коротку річъ:

„Се мусимо покинуть нічъ—

„Намъ мнші треба помічъ дати,

»А ні,—за Ваською не всидимо у хаті;

„Сей Васька вразій кітъ, враженний із'котівъ,

„Окіл мншамъ страшенну робить шкоду;

„И якъ переведе дрібную сю породу

„Дже тріскать нападє занєвно пацюківъ“—

—„Се такъ, се такъ, се правда!

Вся пшчула громада;

„До броні, молодці! ходимо на врага!“

Хто списъ тяга, косу, шаблюку, ніжъ тяга;...

И кажутъ, будцємъ їхъ де які щирн жінки,

Од'рєвності й жалю нусгли и слєзинки;

Но помсти духъ того й одвага не вважа;

Беруть пшопа в'торбинки,

И сала и коржа;

Вони доймуть kota, шкодливу ю пастку,

Да якъ із'реготомъ процесей повезуть!

Ось батавой идуть

Із'пискавой на Ваську,

Щобъ милой заробить моторной мнші ласку;

Но той стохитрий врагъ,

Поки ладналися моратовать бідаку,

Вхопивъ за голову її триманъ в'зубахъ;

Наіоживъ сппну й хвістъ, зазіривши очима,

Самъ виступцємъ на нихъ, з'невагою грізно грима.

Одважнихъ пацюківъ великій здупивъ жахъ.

Розумні заразъ, розчумавъ: се не жарти,

Чимъ дужъ назадъ собі з'ховался в'віркахъ;

Ще й відті мусіли обачно визирати,
Щобъ вражий кіть не мавъ імъ шкури попсовати,

Хвались побідою тогді, якъ врагъ
Уже в'твоїхъ рукахъ

VII.

Кіть да старий пацюкъ,

Я в'казці чувъ, що зновъ явивсь Пацюкодавъ,
Мишей и пацюківъ карающая пуга;
Не такъ страшний Гирей бувъ для сіюго округа,
Пі шведській Карло такъ колись не паликавъ,
Якъ голохвостихъ сей котюга;
Вінъ забожився їхъ повигубить до гла.

Всі пастки, всі ловушки,
Из'дроту гибельна петля,

Пред'хитрощами сіюго дитинській ігрушки.
Якъ кіть побачивъ, що хвостатні в'ніркахъ
О'ляку залягли, мовъ вязні у турмахъ,

И пикн виткнути не сміли,

А вигадки його лукавні марніли—
Смирренно хитрий сей удався мертвецемъ:
За якийсь матузокъ взявся задпіми кихтями,
Да й звісь, мовъ шибениккъ з'вірматими очами.
Пацючий рідъ зрадивъ, мовлявъ: „іюго живцемъ

„Якъ злодія зкарали;

„Ледачого kota над'саломъ ізхапали;

„Ма-буть дитину обідравъ,

„Чи йстрикавъ панови печенья“....
 И весь кагаль мишей од'сердца реготавъ,
 Глумившись обещаваъ
 Ще гірше пасквитись у його погребенья;
 Покинувши нірки
 Изновъ взялись за сало, за скічки,
 Да лузгати насінья;—
 Но лиха добули, не радості спасенья:
 Вмить шибенникъ от'той мовъ вовбулавъ воскресъ,
 Од'стелі гулькъ на нихъ, якъ блискава з'небесъ,
 И наробивъ тревоги;
 Ситійшихъ похапавъ.
 Жахнулися небоги!
 Вінъ тріскавши казавъ:
 „А ну, засмійся ще, одридїе проклято!
 „От'се тобі те свято!
 „Не заховаєшься в'підземної труні;
 „У мене хитрошей для васъ багато!
 „Са хвигля з'давної війни,
 „Якогось старшини; я видеру нови;...
 „Кажу не зносите дурної голови.“
 Вінъ імъ пророковавъ на диво,
 Що дня вигадувавъ новні хвиглі живо.
 Колись у засікъ вбігъ
 И весь убравсь у мливо
 Мовъ борошна шматокъ залігъ.
 И кілько пацюківъ за сей лукавий хвигель,
 В'кихтахъ пикатого знайшли свою погибель.
 Одначе ізнайшовсь одинъ із'пацюківъ,
 Такий мовъ врагъ лукавий,
 Що й самъ не разъ котамъ дававъ у нісь хвуківъ,
 И на війні свій хвість зо славою оставивъ:
 „Сей шматъ муки,
 Мовлявъ здалі кошачому гетману:
 „Щось ні, не обіца добра!
 „Ні за-що не займу я не згублю ребра!
 „Бодай ти враже йздохъ! а не дамось обману;
 „Голодний буду, чимсь.... Крий Бігъ!....

„Нехай, дарма-бъ ти бувъ з'мукою міхъ!“

Будь з'ворогама обережний,
Не згинешъ з'головой,
Ще й вимусяшъ покой
На довгій часъ надежний.

VIII.

Дивая коза, пацюкъ, черепаха да гракъ.

Пани! чи знаєте, що то таке пріязнь?

Се хистъ душі правдивий,

Чужому раяти, не те совіть горливий,

Но в'сердці чутя од'щирости боязнь,

Якъ лихо бідного приспичить;

Не тільки на словахъ йому години зичить,

За лихву грошеняць позичить,

Щобъ одібрати в'срочний день;

Не те—а чи нужда, одерпть свою кишень,

Не сподіваючись, щобъ мавъ той одплатити;

А чи дійшлося й боронити,

То голови своєї не пожаліти,

Поставитсь в'мишень,—

От'то пріязнь правдива!

Но де-жъ у насъ людей шукать такого дива?

Ось добрий Ляхвонтень,

Намъ виставля приміри,
Що в'панщніні іого зробили птахъ и звірі.

*

Пацюкъ-гризунъ, желва, *) гракъ, дикая коза,
Всі розмаїтої и хитї и породи:

Гракъ любить дерева, пацюкъ імъ робить шкоди,

Желви привілье води,

Кози—гаї, лоза,

Якось собі зєднались

И жити в'пріязні поклялись,

Да вкупі зажили на одніи,

Далеко од'осель, без'бучі, мовъ в'панівъ;

Ніби здалося й гарно.—

Бакъ чи зховається в'байраці, межъ степей,

В'безодні моря од'людей?

Буди не твися—марно:

В'безодні риба-біть,

За ними, чи всвдить?

Якъ тихо ни роби все буде дуже шпарно;—

Не утечеш з'добромъ од'злючого сітей.

Разъ серна, чуть зоря у гаї сама шамнула;

Собака гінчая, заклятий врагъ звірей,

По вітру на траві сліди її почула,

У-мить підняла гнєкъ,

Щобъ гнався чоловікъ;

Коза чимъ дужъ на втікъ.—

Пацюкъ, в'добу обіда,

Глядь-- ажъ не вся бесіда:

„От'те-жъ, двись, біда!

„Крий світъ! ось кізонька ма-буть насъ покида“—

Засумовалася й сердешна черепаха:

„Гай, гай! коли-бъ мпні да крила мовъ у птаха!

„Якъ має ручій гракъ,

*) Желва—черепаха.

„Заразь, покинувъ лишку, *)

„Махнула-бъ такъ,

„Що ажъ нагубала небогу швидко ріжку:

„Прпнаймній вбачила-бъ акая з'ней біда:

„Бідна головонько! з'важкою ходою—шкода.....

„Охъ серденько мое не дармо щось сумге:

„Незгоду сернониці запевно пророкує!“—

Граць знявся, розмахавсь, надгаємъ вчавъ кружлять,

Кози—подруги виглядять:

Ажъ необачную незгідная планета

Упугала в'мищии тенета

Для панского бенкета.

Вінъ не пита, чому? чого се ти, да якъ?

(Мовъ школяра в'ріці, у казці, п'яний дьякъ)

Де пільно треба ратовати—

Казаній не тернівъ на вітеръ розсівати:

Черкнувъ у мигъ насадъ,

Гукнувъ товарищтво до ради;

Заразь зійшлись на ладъ.

У двоохъ туди біжать

Де сернонька застрила;

А вюнява желва хочъ хати-бъ доглядала;

Коли-жъ їй дотагти?—Пустились граць летомъ,

Пацюкъ трухой слідбомъ,

Мишиною рисцей.—Желва тудажъ попхала,

И лапи куди од'сердца проклинала;

А гіршь, що мусіла тягати на синні домъ.

Пацюкъ—гризунъ прибігъ, почавъ свою роботу,

Гризъ матузки до поту;

Норізавъ те будцемъ

Якъ швецъ кнпцемъ,

Тонкую нитку;

Якая радість! вінъ освобонивъ сусідку!—

Тихъ часомъ и ловець добігъ у торопьяхъ,—

Ажъ серна шустъ у гай з'обривкомъ на ногахъ;

.....

.....

*) Лошка.

Час. 8.

З'досадою грима той: >якій се врагъ
>Зробивъ такую капость гірку?<—

Граць пзхопивсь на дубъ,

Пацюкъ уткнувся в'нірку:

Коза втекла собі ненявши вірку.

Ловець якъ не здурівъ: з'жало самъ скубъ

Себе за чубъ:

Ажъ на лихо бриде моторна черепаха;

И вінъ зрадівъ: >Га, га! мпгай-би, пані-сваха!

>Се бачу ти

>Попсула мні сітєв?

>От'те-жъ платися юшкою.

>Прощайсь з'своею тушкою!<—

Да хопъ її у міхъ.

Вона-бъ, за общій гріхъ

Якъ разъ одна-бъ охляла,

Коли би ближнію до помочн не мала.

Побачивъ лихо граць,

И грізно каркнувъ такъ,

Що вся озвалася дуброва.

Коза почула, що біда напала знова.

Біжить поратовать, забувъ смертельній лякъ;

Ловцю глузує в'пипку,

И удає з'себе кульгавую каліку:

Той по сліду за вей, складає міхъ з'плеча,

(Вінъ очевидячки поміха)

З'примітой до куца.

Пацюкъ заразъ до міха

И горливо такъ трощивъ

Що й черепаху свобонивъ

Од'лиха.

Здається тутъ пацюкъ всіхъ більше працювавъ,

Но й сердце доброе у желви не марніло,

Воно в'біді пріятели боліло;

А ручій граць собі за всіми пильновавъ.

Якъ щигъ, якъ вартовий и всімъ розносить вісті;

Коза посвідчила: й вона не дикій звірь,

А рідкій пріяні для насъ людей примірь:

Не жаль себе, лиш-би не дати друга з'їсти.
 Кому із'нихъ дамо хвали вінець?—
 Не ааже й Лахвонтенъ, сей приказки творецъ;
 Вінъ каже: жодне з'нихъ приїзні образецъ.

ІХ.

П'яниця да його жінка.

У жодного е свїї завітненькі грішоць.
 В'якій частенько завертає,
 Не свідкій сороць, жаць тому не допогає.
 Якъ звикъ на се скажу в'примір' одну з'казоць.

*

Однїъ слуга горливий Вака
 Тягавъ здоровьє, глуздъ и каштєку в'шпнокъ.
 Извїсно, що такїй ще половину шляха
 До хати вічної, в'труну не дотяга,
 А вже зведе остатнїого шага.—
 Болїсь якъ вінъ вхопивъ долитої вишнївки
 Й дотипу уложивъ
 На дні сукоїї квартивки,
 Під'тиномъ зліць, зостався еле живць;
 То жінка бідная, терпївши злу годнву,
 Щобъ налякати його замкнула у мшаниць.
 Тамъ холодоць, покой, чрез'не малу годнву
 Зробили що очнувсь змарцїлий чоловіць;...
 Очима лупць, ажъ вінъ укладенъ в'домовину,
 На марахъ и горить ставшиць:
 «От'се-жъ із'кругу спивсь, якъ бачу се вже й згинуць,

Собі митковавъ; и се моя вдова,

» Мене хова. «—

А ся, надівъ на тварь машкару, *)
Ізліціювалася в'ту, що в'пеклі робить кару,

И мову одмінпвъ

Да й лізе до труни й дає йому книшинвъ,
Які—бъ самъ бісъ хиба зкрпвившиися поівъ.—

Вінъ не сумніється більшъ, що вже застрявъ у пеклі.

Що душу погубивъ в'чарі;

Пита страшеної мари

Злякавшися об'пеклі:

» Скажи мні, тітонько, хто ти? «—

— » Магера, клюшниця чортівъ.

» Я жертвимъ ість даю. «— Вінъ заразъ перебивъ:

— » Гляди-жъ, булобъ що пати.

» Бо без'сіого нельзя и в'пеклі пережити. «

*

Що каже приповість: » Шляку од'вина,
Хиба одучать пліть да спражня труна. «

Х.

Соловей да ластівка.

Якось-то ластівка з'муровного гнізда,

Із'міста стольного черкнула у дуброви.

Де любий соловей свиставъ,

Забравшись в'гуциню вербову.

» Здоровъ, мій серденько! вона його витя! «

*) Маску, личину; отсюда старинное слово: машкарство.

- Се вже незнать 'д'коли тебе не видно в'ічи!
 >Давно, якъ з'Фракін ти од'Терея втікь;..
 >Хиба вже ти во вікъ
 >Не кипешь одини, такої сумної дичи?—
 —>Ей, ні, казавъ сестрі співака соловей:
 >Де краще знайдеться од'тихой жгани сей?—
 —>Хиба-жъ твій гарний гласъ на те природа дала,
 >Щобъ утішавъ звірей,
 >Чи надто вже коли селянского гевала?
 >Чи для глуши такі дарованя чуда?
 >Летн вдивлять своїмъ талантомъгорода,
 >Тамъ жде тебе панивъ пзученихъ похвала;—
 >Ще-жъ в'дникіхъ тутъ гаяхъ
 >Манячпть все в'очахъ
 >Тобі Терея жакъ,
 „Якъ вінъ од'лпковавъ
 „Зробивъ невинної неспіцкі згвалтованья,
 „Се-жъ у такомъ було глухомъ гаю.“—
 — „За те й співатиму в'сіому глухомъ краю.
 „Що у людей що дня побачишь на яву
 „Ще гірші злюдіянья.“

 XI.

Втопленниця.

Не хочу із'тими еднатися во віки,
 Що кажуть: се дарма коли де гинуть жінки;—
 Е й добрі, такіхъ втрачають шкода;
 Вони жалі людскої варті:

Из'любом у насъ витають любн жарти.

Ся річ мні от'се до казки припада;
Об'жинці втопленної колмсь ішлося діло;

Забідавсь чоловікъ

Шукать той втопленниці тіло,

Бо людъ ховать. якъ треба, звикъ,

Обідъ робить, за-для помпновенья.

Мовъ для души спасенья.

Тимъ часомъ підгулять,

Да кращой виглядять.—

Прійшовъ вдовецъ к'ріці. бідн його причини,

Пита людей, а ті й нечули б'злой години.

»Чи в'бачили в'ріці утопленної жончини?«

—„Ні, брате, той казавъ, крпй світъ! дакъ ти жъ іди,

»Небожъ, на низъ, бо бачшь вода несе туди.«—

—„Брехня, другій казавъ, якъ не втопивъ корову;

„Або сппнувъ полову,—

„Жінки везді однаковн,

„Да роблять все навгору;

„Якъ прудко-бъ ни тягло. такн н ся у гору

„Противъ води попреться д'перекору.“

*

Сей жмудъ поглузовавъ тогді не доладу,

Лишь квітку-бъ пришилнть із'красного словечка.

Ось що: чи дався духъ свариться на роду,

До смертн на ячмнъ казатнме, се гречка.

А з'іншой злuchoї, неначе д'сатани

Останеться біда живому й за труни.

XII.

Брячокъ да рибки.

На цілої окрузі не знайдовався ставъ,
 Ні сажалка, з'явixь одинъ крячокъ не бравъ,
 У рибъ собі ральця и ченьши.
 А оддувался звичайно тилько меньши.—

Покіть од'юності кпшиза в'тілі кровъ,
 То й мавъ удачний ловъ.

И рибъ в'него була повнісенька поварня.

Мовъ дровъ;

А якъ придбала сивизна в'чубъ не гарна
 Із старостью яка всіого що дше врагъ).

Тоді змарнівъ його очагъ

Такъ, що добой коли той рибки а ні крихти;

А хочъ окосчанпвъ такн-жъ все треба їсти;

Якъ в'світі рибъ хапать, якъ згасла світлость бакъ?

А вінъ без'окуляръ не бачпвъ, неборагъ;

Неволею терпівъ біду од'недостатка:

Що в'світі тутъ робить? наприндивсь хірковавъ

Да ось що ізгадавъ;

(Бо кажуть що біда всіхъ витребенекъ матка)

Лукавий крякъ побачпвъ на ставу —

Рачиха жне траву:

„Здоровъ, кума! казавъ: я чувъ страшенни вісті:

»Заразъ біжи до рибъ и імъ скажи: біда!

»По волі уже імъ не можно буде плити,

»Незаховае їхъ глибокая вода.—

»Хозаінъ тсе казавъ, що буде їхъ ловити.

»Не на горами й ність.«—

Брехливая кума, підпхпвши хвістъ,

Чинъ дужъ попхалась в'воду,

Що чула—донесла лузгатову народу.
Добавила, що папъ весь ставъ ізробить чисть

И не оставить броду.—

Зхопивсь калабачкы:

И дрібний и великы,

Усе німе посильство

З'єдналось до крячка одпроводить посильство.

Приплило,—ажь сидить

Голодний дідь.

„Аневслыможный птахъ! скажи таки будь ласкавъ!

›Чи правда бакъ, чи казка?

›Що в'світі намъ робить?...

›Порадь, добродію, помилуй!—

И до землі поклонь.

—›Небоги, мні васъ жаль: щобъ пособити ділу,

„Вахъ треба кинуть ставъ, шукать внихъ сторонь.“—

—›Якіхъ-же побитомъ; чи сежъ благонадежно?

›Не вміємо летать, ни по землі ходить.“—

—›Переносити ку усіхъ васъ обережно

„У нову оселю почережно

„Безплати да поодней;

›Мні дуже жаль душевно,

›Безвинныхъ васъ;—тамъ житимете певно.

„Мовъ на родиноньці своєї.

„До ней ніхто не знає шляха

„З'лукаво-капустныхъ людей;

›Туди ні одного не заносило птахъ;

›Тамъ чистий ставъ, якъ скло,

›Сама природа націдила,

›А дво зататьє да мохами потягло,

„Щобъ рибка іла й ненціла

„Од'дьявольскихъ сітей.“—

›Землі на тымъ изымъ: язівъ, принадь, вершей...

›Із'роду тамъ не чувъ, ніхто не бачивъ в'вічи;...

›Се справедливе блаженство у воді,

„Для рибьей посполітой річи.“—

Посли те слухали роззявивши роти,

Ажь слинку попускали;

И рибки, щобъ спастись од'згаданной бідн,
Себе добродію-злудюзі предавали,

„Стадами в'кихті припливали,
А старий крикъ котру вподобає хапавъ,
Завесни на скалу да необачну жравъ.

*

Не вірь понурові тихесенького вида,
Коли не хочеш встрять у кихті людюіда.

XIII.

Запорожець-чернець да бідний Чоловікъ.

Палій Паливода, із'запорожской Січи
Погайдачачивши, набрався лиха в'вічи,
Напхавъ червіньцями тугенько гаманецъ,
Якъ вже кадукъ вказавъ йому близькій koniecъ,
Нездужавъ, то й одставъ од'ручой ледащиці;
Казавъ: „все суета! Покину кволий мїръ!“—
И, мовъ для спасення постригся в'манастиръ;—

Но якъ в'нему дзвонецъ
Мїрской суети пустивъ у глубъ корінья,

И добрее глушивъ насінья,

То й сей козаць-чернець

Одягъ лишъ клобукомъ од'мухъ оселедецъ;
Вінъ не'дцуравсь киси а в'муръ заклавъ укельі
И доглядавъ її пильнїше ніжъ души.

Чи дзвінъ гуде в'тиши,

Зове до всіночної, вінъ терпить жахъ некельний,
Щобъ грошей хто некравъ; хочъ двері на замокъ

Якъ мога зачинає,

Дарма и кішку вигонле,

Загляне жодний разъ в'якій де є кутокъ.—

Ажъ якось-то ордой—Татари набіжали,

Палій собі утікъ, а гарний монастирь

Вони ізруйновали,

Зробили мовъ пустирь.

А гроши чернеца в'муру zostались ціли,

И тамъ-би вікъ марніли

Колибъ одинъ мугирь,

Вінъ бідний працювавъ, а все йому невдача,

За віщо візметься все халпа придача,

В'кишені ажъ гуло,

Якъ той казавъ: и біса не було;

Вдавиться не прійшовъ нетяга в'ті руїни.

Якъ гоже вінъ принісъ уривка добрий шмать;

Ось петлю зав'язавъ, підмостивши цеглини,

Вже й голову всадивъ щобъ душу пропацать...

У пеклі шибника збірались привтати

В'долоні плещучи із'реготомъ враги;

Вже насторожили роги;

Самъ Сатана зрадівъ, не всидівъ в'маєстаті.

Ажъ хропъ, од'шибника ваги

Рухнувся муръ, упавъ и той опуккой долі,

А гроши на него якъ снігъ коли у полі,

(Ти що замуrowавъ Палівода чернець)

Се й келья тая—шляхъ у пекло, на простець.—

Якъ зхопиться гевать и годі вже казяться,

Почавъ хреститися;

Уривка одцуравсь, а гроши всі забравъ,

И жити до людей в'оселю почухравъ.

Лишь втікъ, иде Палій; ажъ.... бідная головко!

Тамъ скарбу вже дасть Бігъ,

Ажъ тутъ доводиться уживка мярно,

Готова й петля, не мірковавъ що гріхъ,

И що ченцю, якось завісється не гарно,
 Но якъ вінъ наробиъ колись багато днхъ,
 Завісися бездолийнй.

Послухай, скваро! ти мизерний-добровільний,
 Скажи, кому-тсе скарбъ, такъ пильно ти грєбєшь?
 Голодний, незопьєшь,
 Од'сліоти злякь дрижишь, гнетєшься у свитину;
 Вже певно не собі,—бо скарбъ не забєрєшь
 З'собою в'домовину.

XIV.

Обезьяна да кіть.

Мартинъ Хапайленко да Васька Мпшоловъ
 Служили при дворі якогось пана,
 Звичайно, Васька—кіть, а той бувъ обезьяна.
 Обое пакостни, не чули ухомъ словъ;
 Чи изнайшлись в'дворі яка шкода, бржа,
 Нїхто не сїнався полохати сусїдъ,
 Всякъ знавъ за вчасъ, що се або мартиншка вража,
 Або-жъ блудливий кіть;
 Бо й сей давно мишей в'амбарі зансхаївъ,
 А поравсь крпїи сирївъ да сала короваївъ.
 Колись за капості добувъ собі різокъ
 Обидва вкравлися некарні у кутокъ;
 И бачуть на жару панамъ печуть каштани,
 Украти їхъ, поїсть—се-жъ радість обезьяни!

Торкає Васюка.—Для вражого kota
 Хоч те й не лагомна,
 Дакъ радість йому й та.
 Що у кого-сь за те набита буде спина.
 Якъ люде вийшли всі й вони собі з'бутя.
 „Мій братіку! казавъ котові Мартинець,
 ›Колибъ я бувъ такій якъ ти хитрець,
 ›Узявъ би сі каштани,
 „А то дивись які в'мене лапки негарни,
 „Возьми, мій котіку, да трошки й мні даси.“—
 Кіть митью взявъ за діло,
 Дарма що зсмагъ уси
 И припекло мурмило;—
 Вінъ лапкой набікъ торкь
 Из'пепельцемъ жарокъ
 И вигрібъ такъ одинъ, другій п всі каштани,
 Для ласой обезьяни;
 А ся їхъ хопъ собі да за щеку в'мішокъ.
 Ажъ поваръ шастъ у дверь п Васці якъ злодюзі
 Давъ хлосту по заслугі.

*

Якъ тутъ kota підвівъ лукавий Мартинець
 Частенько бачимо подобний образець.
 ● Мижъ бучними панами,
 Чи намутять біду, (а з'ней пдохій конець)
 То й загрибають жаръ хлопьячними руками.
 А просто: щобъ своей не попсовать спини
 То й виставять кого з'своеї панцини.

XV.

Вівчаръ да його ватага.

У вівчара, що в Бога день
 Вовкъ ризавъ вівці із'ватаги;
 Що-жь?—Вінъ згадавъ в'овець вдмухнути духъ одваги.
 Зобравъ їхъ верругъ себе, а самъ ізлізъ на пенъ

И такъ почавъ казанье:

„Компаньці, сотники, а наче старшини!

„Не хочу згадувать яке статуть войни

„В'нась полохливому опреділя каранье;

„Мні якось совістно ос'се напомнимать;—

„Не соромъ-же п вамъ од'зовка утікать,

„Не лучше же б'ючись зо славою умерти,

„Чимсь утікаючи одати себе пожерти?

»Вась більшь стонадцяти овецъ

„И надто одного злодюгу задавити;—

„Оте-жь чи виткне йкли, той з'гаю зорванецъ.

„Ви мусити усі другъ друга боронити—

»Чи вже то страшна смерть?

»Вона люта, коли зп'ткається якъ кара

»Злочиньцю з'соромомъ;—а такъ: чи круть, чи верть,

»Не захова од'ней мурована кошара:

»Все рівно де ни смерть,

»Умрите-же б'ючись, одложьто стидкій жахъ,

»И дайтъ одвазі вже орудовать в'сердцахъ,

»Бо кості мертвиі не тямлють що то соромъ.—

Всі вівці озвалпся хоромъ:

»О поздоровъ же вась! хочъ умремо,

»Да вже побідимо!«—

И що вже—гріхъ казати: самі мали ягнята

Клялися гоноромъ одважно стать за брата;

›Нась тутъ стонадцять е,
 ›Се певний побить е управитсья з'вовками;...
 ›Нехай лишь ткнется врагъ, то й лихо нападе;
 ›Затупаемъ його, зякндаймо шапками;...
 ›Варуемо своїми головами.←—

Вівчаръ імъ віру нявъ;
 Од'радості ватазі праздникъ давъ;—
 А вийшло на опакъ: ще слонечко не сіло,
 Хтось загукавъ: ›Вовбъ, вовбъ!←—Ватагу зцупивъ жахъ,
 А духъ одваги той озвався у шьятахъ;
 Овече військо все стругнуло мовъ згоріло,
 Ажъ тилько загуло;—
 А вовка й не було
 Се тилько щось сіріло.

*

В'ладачого повка одваги не втулишь
 Вивъ храбрый покп ість у таборі кутішь;
 А чи дійшло до схватки,
 Прощай! одвага й честь;—чесне во всі лопатки.

 ХУІ.

Шулякъ да соловей.

Шулякъ воздушний гайдамака
 Піднявъ у хуторі до неба гвалтъ;
 Жінки и діти всі од'ляка,
 Зіпали кільки силъ боронючи бурчать,

И злодій, ухопивши трясцю
 Рухнувшись у кущі рясни,
 Де вістникъ любої весни
 Співака соловей тягъ пісню по нещасцю,
 Во врагъ його вхопивъ.

Бездольний у кихтяхъ розбійника моливъ:
 „Помплуй шуляче! якої з'мене користи?

„Самъ бачишъ тилько пухъ,

„Да в'шкурці духъ,

„Не погуби-жъ моєї живні

„Послухай краще пісні:

„Я заспіваю те: колпсь якъ злий Терей
 „Во Оракіп глумивсь над'цптою моею.“—

—„Ад'-же-жъ ти тямншъ самъ що співъ неможно істи,“...

—„Дакъ гарну слуха всякъ хто е на всякомъ місті.“—

—„Чи ти сказивсь, чи що? Хиба-би за гріхи

„Я слухавъ співи ті на тоци бебехи!

„Од'нихъ не буду ситий,

„Колп-бъ я панъ, щєбъ тагъ, а в'нась у шуляківъ

„Е приказка на світі,

„Мовъ в'судовихъ панивъ:

„Голодне брухо

„Глухее має ухо.“

XVII.

Осель да собака.

В'біді, хто дучиться—намъ треба помагати,

Щобъ и собі під'часъ,

Якъ лихо припече на помочъ не гукати.

Се каже розума намъ гласъ
И щирая природа мати.

*

Якось ушакъ—осель отсю казань забудь,
И халина добуръ.
Напаковавшись по уха козубками,
Винъ брався на базаръ родючими луками
Ші гадки ні обчимъ;
Бо в'слідъ ійшли за нимъ,
Гриць, хуторний зівача,
И товариць обоіхъ Мурко, старий собака.
Гриць зпугавши осла спать в'холодокъ залігъ;
Осель потагъ собі напасться у морігъ;
Се-жъ не морігъ—се рай-привілье,
Тамъ всякі ласощі: рогізъ, колюче зілье
Яке осливъ лоскоче смагъ,
Перекати поле, осить, гіркій будягъ;
Ушакъ те тріскавъ пильно.
Мурко, голодний песь, на тще-сердце дививсь,
Прохавъ його прихильно:
„Товарищу! змилосоудись!
„Я з'голоду ідохву,
„Хочъ грохи нахилсь;
„Возьму лишъ свій обідъ,—Осель ніби оглохнувъ,
И ухомъ не веде,.... Да жвака на весь ріть,
Не захотівъ годинки погубить.
Не швидко бідний песь дочувсь ослава гласа:
„А зась, тобі обідъ!
„А глянь, же глянь, яка ся ледащница ласа;
„Пожди! хай самъ тобі хознінь істи дасть.“
Ажъ тутъ голодний вовкъ ізгаю просто шастъ;
Біда ослу—винъ весь ізпутаний злякався;
„Хто віруе, ратуї, прохавъ;
Собака реготався;
Іому казавъ:
„Пріятелю мій друже!

„Пожди Грицька;—або чи пильно дуже,
 „И самъ оборонись;
 „У тебе є копита,
 „Спина-жъ уся закрита,
 „И ти задалегидь ніжъ вовкъ,
 „Задасть тобі урокъ,
 „Якъ пріязнь заховати,
 „Могтимешь самъ йому у щелепи задати.“—
 Тимъ часомъ ушака голодний вовкъ порвавъ,
 А песь обідъ узявъ.

Я не хвалю-й Мурка, и вінъ таки не правъ;
 Не треба й ворогу за лихо одмещати.

XVIII.

Д В І К У Х В И.

Дві кухви іхали: одна важка, з'виномъ,
 Тяглася нищечкомъ поважно,
 Друга повзъ ней шляхомъ
 Пуста гуде, несеться вскачъ одважно;
 Од'ней груць и грімъ
 И вьється пиль, якъ димъ;
 Хто встріне од'ней злякавшись втікає,
 Почувъ її з'далека груць.—
 Що-жъ?—Кухва ся здає хочъ дуже товстий гукъ,
 Дакъ же користи—ні, не те що повна має.

Оте-жъ, хто тільки й ма свої діла в'устахъ,

У того, дали-би, головонька пуста;
 Розумний чоловікъ собой не бришка,
 А тішиться чужою річю з'нишка;
 Чи скаже розсудивъ з'повагою словце,
 Утішить серце й глуздъ якъ добре винце.

 XIX.

Мартишка да верцадло.

Мартишка глядъ якось в'верцадло перше з'віку,
 Й побачивши свою плюгаву пилку,
 Да лапкою ведмідя торкь
 Легесенько у бокъ:
 „Дивись, Михайлику, яка се тамъ прочвара,
 „Якъ смішно пискъ кривить;
 „Дже ся погана гиря
 „Й недужихъ розмішпть.
 „Котибъ я родилась такою,
 „Крий світъ мене! стидкою,
 „Я бъ з'світа збігла, чимсь мене-бъ лягався людъ,
 „Оте-жъ (но се мнѣ напн будь)
 „У мене є куми й сусідки,
 „Точнісенько такі-жъ брідки,
 „Могтиму всіхъ тобі на пальцахъ зраховать!“—
 — „Шкода, кохана мартишка!
 „Чимсь маешъ працювать,
 „На себе озвирнися з'нишка.“—
 Одвітивъ їй ведмідь;—
 Але-жє навісна не приняла совіть.

Хоть правду приказка ся в'ічні ясно-ліпить,
 Да щось її хто е
 Ні гадки, не примітить,
 И хисті брідкої своєї не сознає.
 Всі знають о Драчі, що в'юго душка ласа
 До базарниківъ, якъ буває песь до м'яса;
 И не лякається ні пекла, ни кіякъ;
 Оте-жъ, чи об'тому де вчує обшпаякъ,
 Сосіду нищечкомъ моргає на Панаса.

XX.

М і р о ч н и к ъ .

В'мірочника вода
 Кріз' греблю проточилась;
 Да щезъ-то не біда,
 Якъ худко-бъ зашпилилась;
 А вінъ ка: ще нехай!—А джерело що дня
 Все гірше рве зо дна.—
 Мірочниче! гляди, берися за лопату,
 Вода реве неначе і'відра,
 Шхай дернь, чи кизака під'греблю у загату!
 Гей, брате не куний!—
 А вінъ свое: „Нехай!
 „Було бъ на лотоці доволі,
 „Да камні би молотли;
 „Не треба мні Дніпра;
 „Мій млинъ ще не марнівъ, посию до загати!“—
 Потягъ зпочить до хати.
 А прирва вже реве неначе із'цебра,
 Да якъ рване—зовсімъ повперутило й палі,

Зовсімь біда!—колеса сталп!
 Якъ ставъ уже ледве не ізробився пустъ,
 Тогді мірочникъ мій зхопився и за глуздъ.
 И бідається жмудъ, якъ лихо зашпнати,
 По греблі тупсае,—чпмъ прирву загатити?
 Ажъ тутъ, іого-жъ курей з'пьятокъ
 Прибігло на ставокъ
 Напитися водиді,
 ,И іонъ! зіпа, дивпсь!
 ,Паскудни ледащпці!
 ,Нечпстпй васъ принісь!
 „А трохи й такъ води,—щобъ не було ні якої?“—
 Да хватъ по нпхъ ломакоі;—
 Всіхъ до одной побивъ,
 Ще хвукъ на два рублі в'кпшеню заробивъ.

*

Я бачивъ роблять гарно
 Такъ нпші пани,
 И сюю приказку Криловъ писавъ для нпхъ;
 Нпмъ тисячей не жалъ запропащати марно,
 Для псюрпнківъ, на сукна й галуни,
 На різні шарварки,
 И думають, що те доложать недогарки;
 За які в'нпхъ що дня
 З'пекарней колотня;
 З'рахункомъ ось такімъ чи можно бутъ багатимъ;
 Да такъ злігае врагъ не те худобу-й хати!

XXI.

Москаль-тютюнникъ да Борей.

Колись богиня злѹча Ата
 Навіла на мiръ таку югу,
 (Крий свiтъ! не доведи й Тавлинцю ворогу)
 Що смерть глухая и кирпата
 Косила людѣ, якъ очереть;
 Що ажъ несная втомилась,
 Дарма хочъ и скелеть.
 Якось Юнона зміилзлась,
 Звелла щобъ Борей се худко ставъ
 И лютую югу зогнавъ.—
 Заки знайшли, розбуркали понуру,
 Заки ковтавъ вінъ хмар и бурю,
 Що би-сь мщнiйшиъ дмухать
 Да лихо одигнать,
 Москаль старпий на деревьянцi
 Крий будки в'царинi, калiка у двойнi:
 Од'лiтъ и на войнi,
 Моловъ тютюнъ у черепьянцi.
 Значивья iзхопивсь Борей шишть, реве,
 Що нападе прве,
 Все ламле да троцитъ, ажъ похололо в'душахъ,
 И весь тютюнъ його, не тилько тертий в'нiсъ,
 Да цiлий у папушахъ
 До сто чортiвъ занiсъ;
 Б'добавокъ ще розбивъ и черепьянку.
 Якъ зхопiтъся москаль да усь свiй закрутивъ
 И на Борей напустивъ
 Московскую побранку.
 Борей самъ пiнавий, не згiрше москала,

Розлаявши казань: „Дурно-головий сину!
„Не тільки твій тютюнъ роздувъ я, мовъ пилюну,
„Глянть—якъ злягли бори, чорніе якъ роля,
„Прочуешъ не таку руїну,
„Катъ має цілхъ клунь,
„Одначе се ніщо и всі подобни шкоди,
„Коли прийшло спасти од'смерті всі народи,
„Якъ нікому зробіть и понести труни.

ПРИКАЗКИ

КНИЖКА ДЕСЯТА.

I.

Праціовитий ведмідь.

Якось одинь ведмідь,
 Якій мавь силу й глуздъ ведміжьє,
 Побачивь що його сусідь,
 Мугирь, на верстаці крий хижі
 З'повагою обідья гнувь,

И чувь

Що сімь щоденний хлібъ з'семяю заробляє;
 Розмірковавь—що й вінъ здорови лапи має

Й собі вчавь гнути лісь;

Озався грузь по гаю;

Все нівиць: ясень, клень, дубина, верболізъ,

Далеко чуть було його роботу!

Бакъ Мишка хочъ робивь в'охоту,

Деревъ попусувь циліснйську граду,

Да щось не доладу,
 Потилцяю скребе и дѣба до сусіда:
 »Порадь, вклонившися проха, що' тсе за біда,
 »Таки-жъ здається й я троцтити вмю лісь
 »А не зогну-йд'ного обідья
 »До колісь!«—
 —»Бачшь, дурню, слухай що: якъ до якого діла,
 »Без'глузду—ні до чого сила,
 Казав'іому сусідъ:
 „А треба розумінья,
 „Да з'прапею терпінья;
 „З'сімъ матимешъ дохидъ.

 II.

Грицківъ жупанъ.

У Гриця на ліктяхъ прошкоднвсь жупанъ;
 Що довго мірковать? Таки вінъ не чурбанъ,
 Утявъ у рукавівъ собі й заправивъ латен.
 Жупанъ готовъ,
 И Гриць ізновъ
 Ні гадки;
 Дарма, хочъ рукъ на п'ядь
 Рукава куціи не верили,
 И люде на него зо смішками гляділи.
 Грицько надумався: „то що, я зправлю впять;
 „Не будуть руки голі!“—
 О Гриць бувъ не дурний:
 Вкругъ обчиряживъ поли
 Й рукава надточивъ; дарма, жупанъ чудний
 Изновъ на цілий корхъ недосяга коліпъ,

Кущійшій од'юбчяиъ;
 Но Грицикъ божовольний
 Здається й тимъ довольний.

Такъ иншіи пани,
 Якъ часто не в'свої садали сані,
 Изправили діла; а розбери—вопи
 Давно забришкали в'Грицковому жупані.

 III.

Павукъ да мухи.

„Постійте вражи цокотухи,
 „Не втечете од'моіхъ рукъ;
 Не ухопивъ у сіті мухи,
 З'досадою сваривсь павукъ:
 „Вікна на цілу половинну
 „Сноватиму се заразъ павутинну;
 „А то ніби на глумъ—все мошка попада,
 „Де інколи комаръ; се й праці такъ шкода!“
 Почавъ и засновавъ.—Що-жъ?—Ни една муха,
 Байдужъ, того й ветруха:
 Лишъ тільки набриде, напнеться, зазпжчить,
 И геть з'уривками сітей летить,
 Хиба з'нечивья, такъ дрібнесенька устряне.

Оте-жъ подобно такъ у насъ, міряне!
 Дрібний куда ни ткнись, усе йому біда,
 Добою за ніщо добуде ще й паличъя,
 А в'злодья крупного, хочь пзнайшлись полічъя,
 Таки вінъ впрветься, хочь якъ, із'під'суда;
 И хочь іого тогді зхонили на злочинні,
 То свазуть: хай! оставить в'подозрінні.

IV.

Шкодливий песь.

У пава десь

Привязанъ бувъ на довгої ужівці

Шкодливий песь,

На ней в'ночі вінъ мігъ оббігать двіръ увесь;...

Уже-жъ було-бъ терпіть;—ні, вспало, ледащці,

Дай з'привязі зорвусь;

Бо и ледачому не мплий той примусъ;

Но скілько вінъ не турбовався,

А марно мордовався;—

„Постий-же, ізгадавъ: я-жъ лучше одгризусь!“

И нарядивъ із'довгої ужівки,

Короткіи уривки

А з'ними гірше заробивъ:

Бо двірникъ взявъ іого, бока нахвпскавъ пугой,

Да куцпй вривка шмать іому на шію вздівъ,

И песь вже вптпкавсь в' рівні з'своей лачугой.

*

Бачшъ, чоловіче, що--на волі добре жить,

Но треба такъ уміть,

Щобъ бувши ід'закономъ в'ході
 Не заробитъ
 Лихої долі.

V.

Чередникъ да кози.

Якійсь то чередникъ
 Гнавъ пасти кізъ ватагу,
 Мавъ при собі двірнягу,
 Ще добрыхъ двохъ шканихъ.

Якось віщуя бурю
 Згадавъ вертати в'двір'ю,
 Но вражі кози з'дуру,
 Нейдуть на перекир'ю.

«Чи, чи!» на нихъ гукає;
 Ватага лишъ снує,
 Вігъ знай за неї ганяє,
 Собакою цкує.—

Не хоче до кошар!—
 Ось грізно вдаривъ гримъ,
 Ось блискає із'хмари,...
 Вже й куревя мовъ димъ.

Байдуже, об'затишці!—
 Що діять з'навісної?
 А вже втомився пішки;
 А дижчь ільє рясний;—

Чимъ торопиться більше
 Моторний чередникъ,

Тимъ успіває гірше,
 Й змоць якъ в'охпзу тікь.
 Вже й верхи сівъ нукає,
 Не помогає гнєкь!
 Дарма хочь несь здпхає
 Хочь утомнєнь шкапкє.

*

Подобне й ми бачимь,
 Лябонь чї не що дня,
 Що де з'якімь ледачимь
 Й доброму возня.

 VI.

Віль, якого левъ попрохавъ з'собою на поліованье.

Вельможний левъ ізнявсь на поліованье,
 Звелівъ з'собою прохать вола,
 Не просто а лпстомъ, ласкавимъ привітаньємъ;
 Особа двірская одряжена була.
 Віль радъ, дивується, угадує причинну.—
 Якъ розуміть вельможного признєвъ?
 Бо вінъ не поліовать а гідний до вознєвъ,
 И мавсь од'дрибязку за дворову стадинну:
 „Се-жъ очевддячки ясєє-вельможний панъ,
 „Вподобавъ оказать мині повагу й ласку,
 >Вважаю на мою п працю п таланъ!.....
 >Чн не дурний я бувъ ізпершь, якъ той баранъ?

»Якъ ізгадаю, аж мене шпба у краску,
 »Що я, хто е усякому вступавъ!
 »Ні, годі, вже сіюго nebude!« такъ мичавъ.

Нахмуривъ либъ и брови,
 Наприндивсь ніби панъ у бучи повітовий,
 Сопе якъ із'міха

Да всіхъ од'себе пха; така 'д'іюго пха!
 Й не диво!—Дже воу не всякому окая
 З'гетманомъ полювать...

Дакъ вишла ось яка провазя:
 Од'честі рогалю прійшлося сумовать;
 Ось чимъ новагу сю и ласку розрїшили:
 Вола впрягли в'санки у бовкуна,
 Якї звірі половили

Крупнїйшихъ на санки звалили
 А де якї дрібни тудя непомістили,
 То одроблялися іюго рога и спина.
 Тогді то вїлъ дурний ошпеченний у поті,
 Пізнавъ, у льва яка іюму ціна,

Що не честити звавъ вельможний—до роботи.

ВІІ.

СЛІПІЙ ЛЕВЪ.

У льва ясневельможни вічи
 Зроблялися темнїйши пічи,
 Що вінъ з'ними ні зги.
 Дарма гетманъ, а все таки сліпому брідко,
 Бо вже коли не видко,

То мусить віру нять що ізверзуть други.

Каліці вже ніякъ не припада од'пичи,

Навірнати чужії річи;

Приказуй вже якъ хочь,

Лютуй хочь тріснути, а нічимъ вже помочь.—

Лиса біжить із'доношеньемъ,

Що весь дробинний двіръ,

Під'ій розпоряженьемъ—

Ціліснийкій;—и левъ, хочь віръ або й невіръ;

Сама-жъ що дня їже, ще уділя кунці,

А щобъ мовчавъ несе курей на харчъ и тхіръ,

Обидві ледащні;—

Біда за ними птиці!

Великій ловчій возкъ,

Собі вельможному доносить,

Що ніби барсь занявъ в'гаю кутокъ

И кращу дичину в'свою оселю зносить,

Що втікъ крупнійшій звірь и ловиться дрібний

(Нагнавъ такого жаху)

Посвідчити веде чекала й росомаху;

Самі-же тріскають, що знайдеться смачній.—

А пасічникъ ведмідь працює над'ульямъ,

Докладає, що бжчили гинуть самі,

И не дають роівъ;

А самъ їх з'сотню зивъ

Усі взяли урядъ по власної хибеті,

Що-бъ певно ізправлять на пана счетъ бенкети,

Не боячись гріха.—

Ось диво—й вірні собаки,

Почали льву у баки

Противу совістно хвостомъ вихать

*

Якъ латво опукать

Сліпого льва звірини,

Такъ необачного гетмана злой старшині.

VIII.

Квочка да бжчола.

Десь квочка зо бжчолой згадала ізмагаться:

„Да ти ні до чого нікчемная бжчола!

„На липі жовкне листь, вже й хоче осипаться,

„А ти, якъ літо е в'безділі провела;

„Знай все одно робила,

„Якъ навісна з'квітка

„И до квітка летіла;—

„Од'тебе, мовъ д'бозла ни дійва, ни руна,

„Мої же всі видни слідни;—

„Да часомъ бачили тебе и на кидлині;

„Ще кажуть од'тебе бува лиха пеня;—

„А од'мене що дня,

„Чи глянє жінка в'вічко,

„Вже й е свіжісенько лічко.—

„Всі знають об'сіому. <—> Нельзя того не знать,

Бжчола одповідала;

„Коли чимъ дужь начнешь над'хатон цокотать.

„Чи ти-жъ коли дурна

„В'нашь улій заглядала?

„Що не несу яець и не даю руна,

„Дакъ вже по твоему й живу в'безділі;

„Не те бреши, кума;

„Зо всякого квітка, на всякомъ зілі,

„Лишь блисне слонця світь,

„Беру солодкій медь и віскъ, в'ночі на свічи,

„Щобъ веселить гортань и вічп,

„Ще од'хоробъ цілить;

„А жало бережу для дармоідивъ трутней;

„Чи боронатися од'злодія, да плутней!“

ІХ.

Воли, що везуть млиновні камінья.

Колибъ на світі насъ манила не награда,
 Кудибъ здалися ми?
 А то біда—лиха, за працею досада
 Ніщо;—Ідемъ на смерть самі,
 Якъ забринить здаді поваги той принада.
 Мниі згадали се воли,
 Які камінья садъ десь до млина везли,
 Тягти було не легко,
 До місця ще далеко,
 А вже під'тигъ ярмомъ втомплись рогалі.
 Що-жъ?—впереді везли візь степового сіна,
 Голодному волу се рівно скнари—кладъ,
 Щобъ ускубнути пласть то бідная стадчина
 Таска й шага чимъ дужъ и дотягла той садъ.

Х.

Т Я Ж Б А.

Два лісови ведміді боромъ йшли,
 Да з'медомъ спільника чи мало знайшли;
 Якійсь литвинъ утративсь;
 Здавалось, краще-бъ імъ з'єднатись,
 И жодний братъ

Узявъ без'волокіть собі що мусівъ братъ;... Ш

Такъ подявуйся-жъ на ведміжюю натуру:

Діліться мирно бакъ нікъ не хочуть з'дуру.—

Пійшли тягаться в'судъ. Тамъ сотникъ з'писаремъ,

Ведміді жъ волохати,

Всі тні сцільники дай важпть кантаремъ,

Щобъ певно і же вагу пізнати

И рівно розділпть,

Без'всёкой для сторонъ утрати;...

Бо гріхъ казати: той судъ по правді мавъ робить,

Якъ той статуть и совість намъ велить;

Дакъ що-жъ? Поки той медъ рівняц, тормосилц,

По лапамъ и міху багацько розгубляв;

А треба чепурно панамъ ходить,

То й осмокталися; а неподільчивимъ

На пай недовелось; смякнувши, й половици.

Зновъ треба нависнимъ

Жалітись на той судъ до полкової старшини;

А сля зновъ давай розділъ той повірять,

Изновъ те важити да на пай рівнять;—

Ще більше нарядили шкодні!

Уже-бъ здалося часъ собі розмірковать

И позиваться годі.

Дакъ бачшъ шкода; вже очевидячки

Обідвумъ довелось дрібні грудочки;

Жалітись треба імъ на те рішенъе;

В'войсковий старшій судъ. Подали доношенъе

Не швидко той войсковий трибуналь

Те діло одібравъ

Собі на поваженъе,

И вже не швидко геть

Черкнувъ декретъ:

„Истці ни чимъ не доказали,

„Що ніби ти суди розтринкали їхъ медъ,

»И марно насъ панивъ вельможнихъ турбовали;

„За те-же приказали:

»Узять з'обохъ в'войсковий скарбъ пені,

»В'примірь інимъ а імъ в'каранъе,

«Що важивъ весь той медъ, якъ ка їхъ погазанье.»

*

Од'тяжби, од'позвівъ насъ Боже сохрани!—
Для згоди міжъ собой найгіршая порада
Все таки краща, чимсь в'суду найлучша звада.

XI.

Верховий кінь.

Баскій, огурний кінь, що кволая рука
Нездужала стримать, ізбивши сідока
Шугнувъ, ажъ куряга, чимъ дужъ во всі лопатки,
Якъ блискавиці блескъ засявъ од'чепрака;
Надбавъ шість волівъ, котри ярма ні гадки
Повагомъ у село тягли до дому плугъ;
Заржавъ з'пихой на нихъ: »Геть, сльскін гевали!

»Бо розібью у пухъ!

»Чи ви ось об'такомъ якъ я коли чували?

»Втікайте-же коли не хочете підківъ!«—

—»На се, за братію одинъ мпчавъ з'биківъ:

„Геть, дармоіде самъ, фастуне!

„Коли не хочешъ самъ зпитати сіхъ рогівъ;

„Ти певно басовать нездужавъ и не смівъ,

»Колибъ, огурний втуне,

»Од'праці нашої вівса не івъ.»

ХІІ.

Львова рада.

Левъ написавъ універсаль,
 Що встановляє раду,
 Такий військовий трибуналь,
 Якій вже судъ даватиме у правду,
 З'тридцяти вельможнійшихъ слонівъ,
 З'розумнійшихъ панівъ;....
 Бачшъ, кажуть, розуму у нихъ ніби в'будинці хата.
 Дакъ стільки всіхъ
 Нема Давъ бігъ!
 И розуму утрата;—
 Що-жъ?—Левъ звелівъ той лиць кіньми
 Додавити з'стадні,
 За тямъ, що всі вони
 Шляхетству із'рідні,
 Штемплюються із'нямъ однакими гербами,
 А треба же комусь орудовать ділами;—
 Не можна вже ніякъ порушити статутъ
 Де очевидячки: число їхъ—три десятки;
 Не доладу таки в'рахунці недостатки,
 И хочъ коня дурнійшій будь
 Лишъ повний бувъ-би судъ.
 Що писано пірцемъ не видюнешъ сокірой.
 Да й левъ з'такою бувъ вірою,
 Що од'слонивъ ума навчиться п бабаць
 Не тилько кінъ баскій; а вийшло на опакъ:
 Діла пійшли зовсімъ інакъ:
 Дурні коні те зробили диво,
 Що и слони при ніхъ

Згубивши глуздъ, судили криво,
Да й нарадили лихъ.

Одно ледачее зпаскудить може всіхъ.

XIII.

Прокурать *) да два злодія.

Десь на чужбині живъ розумний прокурать,
Що кого візьметься коли вже оправдать

Кривья душой, то й вать іому не братъ;
Віого рукахъ и той робивсь невинотий,

Хто бувъ на вчинку взятий,

Хто самъ себе якъ треба обвинивъ,
И вже и судъ було на кару осудивъ.—

Оте-жъ двохъ злодівъ на кражі ізхапали,

И треба імъ хочъ якъ на шибинці висіть,

Коли-бъ вони не разъ об'доці семъ чували

Й прохали за себе іого у судъ ходитъ,

Избавити з'віжи, од'смерті,

(Бо хто худобу ма—нехочеться умерти)

За те-жъ іому клялись лишъ не жалівъ річей,

Оддати все що мають за душой.

Зрадівъ сей адвокатъ без'совісти и віри,

Почавъ крутить папіри,

Давай казить статуть,

*) Прокураторъ—адвокатъ, повѣренний.

И нарядивъ із'чорного все біло,
 Що памороки всімъ заблю,
 И мусівъ злодіивъ пустить на волю судъ.
 Вже сонце слалось до заката,
 Вже сонце слалось до заката,
 Вони подьяковать прійшли до прокурата,
 Не тільки на пустихъ словахъ
 А суто на самому ділі:
 Червінці купами у вічи забриніли;—
 Од'радості, з'ними той правди врагъ,
 Піднявъ горой бенкетъ до самої полунічі;
 Тоді вже якъ іого посоловіли вічи,
 Напильний адвокатъ
 Прохавъ, щобъ гості з'нимъ остались ночовать.
 Вони ніби на те не нялися з'початку,
 А далій що робить?—остались на ночлігъ;
 И вже коли весь двіръ з'хозяїномъ облігъ,
 Узялись до свого задатку,
 В'додачу далій все що має з'іого достатку,
 Побрали все, що тільки варто братъ;
 Самогожъ извезали,
 Якъ бубна голого, чутъ теплого уклали.
 Такъ лиха заробивъ неправдой адвокатъ.

*
 Хто з'злодіями живе, чи злодію потуряє,—
 Од'іого й пропадає.

XIV.

Львови побори.

Міжъ різнихъ шарварківъ и крупнихъ податей,
 Якъ з'віку те бува, некруцке чи подушне,
 Які левъ ізвилівъ збирати із'звірей,

Пакіате племья все послушне,

Ще й масло мусіло давать;—

А скілько?—Не вагой, а такъ, чи малпй шмать;

Очина уважать: якъ добре в'лапи взять.—

Да якъ же се?—Хпба се згадано із'пусту?—

Из'пусту, ви кажить!—Де звірю взяти глузду,

Коли гараздъ ума

Під'часъ в'людей нема?

Щобъ ізнайти такому ділу

Скарбовому, вірнійшій ладъ,

Присяжний ізробивсь урядъ:

Поборцівъ нарядили силу,

Хай жоденъ повіря приходить,

Дививсь у маслі щобъ незапшло розсілу;—

А требажъ прохарчить кассірівъ весь народъ:

Не видко и конца їх ділу!

Бо всякій шмать прійми, зновъ одпипи в'росходъ;

Единъ передававъ іному в'лапи масло;

А щобъ певнійше братъ зминали в'катухи,

А те звичайно гасло,

Да лпнуло до лапъ сухіхъ;

Да такъ, що під'конецъ з'чи малої опуки

Вельможний левъ прійма грудки

Дрібнесенькі такі,

Що нічого узяти в'руки.

Розмірковався левъ, що весь поборъ за годъ
Не вистача на обіходъ;

Призвавъ слона на раду:

„Чимъ більшъ поборцівъ е, тимъ меньше я догляду,
„А, каже слінъ, тимъ більшъ громаді й скарбу шкодъ.“

XV.

Пара воливъ ручихъ да пара ледачихъ.

Чумаць візь з'Криму сіль,
По парі рогалей двома возами;
Одні же ручія, е кілька силъ
Тягли поважно самі,
Другі, за ними в'слідъ
Линиві, ледачі,
Мовъ ті погани клячи,
Що треба все їх пугою гонить.
Біда з'ними й морока!
Ледве де трапляться де гірба не висока,
То ручія воли
Свій візь уже самі й зтягли;
Ледачі-жъ ніякъ: в'дві пуги хвоста,
Кляне чумаць, вони-жъ од'ліні а ні з'міста,
И треба ручихъ братъ
В'їхъ хуру підпругать,
Да в'друге бейгаться на гору.—
Оте-жъ дождали якъ понасть воливъ у пору,

Всіхъ разомъ на луці пустили на траву
И наповали тежъ в'одномъ ставу.

Гай, гай! я мірковавъ, хитавши головою,
Хочъ в'праці все іди
Дорогою правою,
Но наши ручій вілъ одмінної не жди.

— VI. ВРВН ВІ, ВУВІ ВІ ВІВІВІ ВІВІВІ
XVI.

Корова да шкана.

Мугиръ запригъ в'бовкунъ
Корову ялову збуйвіку;
Не тямлю, що вінъ перъ, чи медь або тютюнъ,
А важко везть було на бідную каліку.
Из'заді йшла порожнякомъ
Здорова сита шкана,
Байдужъ о томъ,
Скубе собі сінце да знай ушима ляпа.
Корова бідная зовсімъ
Од'праці ізомліла;
„Ось пропаду вже з'сімъ,
„Не вистачає сила;
„Змилуйся, шканонько! будь ласкава ратуї!
„Недотагну до міста!—
— „Брехня, коровнице! гей, боки понадуй;

„Небійсь, допрешь!—Щебь надала нечнста,
 „З'падлюкою да бовкуна тягати.“
 Туть бідная коровчина охляла.

А шкапа, що не мала
 По доброй волі помагати,
 Щобь не пишнлась з'дуру,
 То мусіла тягати
 Не тилько що бовкунь, да ще іздохлой шкуру.

Гей, ближньому, кажу, в'напасти поможи!
 Не те—бідн і собі запевно жди.

XVII.

1877

Добродійство.

1877

Дарма хочь и остину,
 Якъ те-жь довбитнму: ми мусімо вділять
 Нетязі бідному й каліці млостнню;
 Се совість и писанія вилять.

*

Одинь дукать зхопивсь із'бучой умірати
 И одинсавь Варварі мліони;
 Вона созвала всіхъ зправляти похорони.—
 „О дьяка небесамъ за благодать!
 „Отсе вже буде що мизерному подати;
 „Нехай в'будинки йдуть усі до мене злиді,
 „Вони мні ніби рідни;

„Сам, своєю рукою...
 „Даватиму усімъ душі за упокой;
 „Вони помолять Бога!“—
 „Лашть вивовгла се и бідний крий порога,
 „Подайте бідному!“ кричитьъ.
 Такъ жудко й боляко, що серце ажъ щипить.
 Що-жъ, гріхъ казати; розніжилась Варвара
 Од-умиленья жара
 Несердобольнихъ всіхъ,
 Кляче на чимъ стоить: „Ну якъ се імъ не гріхъ!
 „Ось бідного в'нужді безбожно покидають,
 „Коли що дати мають;...
 „Зкарай сіхъ грішниківъ, небесний Царь!“—
 И бідному дає цвілий сухарь.

XVIII.

Чужеє лихо.

Чи маєшъ помочи од'лиха сподіватись,
 То майся й ближнього д'напасти ратовати.

„Мугиръ візь сіно на базаръ,
 И довелось йому спускатися у яръ;
 (Бо шляхъ, черезъ байраки увпався)
 Хочъ вінъ обачно брався,
 Дакъ лихо: впбоі, балюри, косогіръ,
 А сіно стромко й візь упавъ на бікъ з'розмаху;
 Припало харцаку на перезіръ

Складати йзнову візь, зрібати сіно з'пляху;—

Віда небораку!—Ажъ чу! вдалі дзвонюкъ

И курава стовбомъ: біжить якійсь панюкъ.

Чи становий?—Зіна: »Геть із'дороги!«

Мугиръ чогомъ у ноги;
»Ратуй, змишосердись!«.....

Но той, зате що ніби сей угаявъ

Трохи не бивъ, а дуже лаявъ:

»Чи бісь тебе туди на косогіръ занісь!«—

И вмигъ укрупся в'пнці.

Мугиръ слезу утеръ и всі напругни сили,

Якось исправився, заткнувъ у сіно впці,

И іде зновъ собі по воді тямъ шляхомъ;

Спустився н гору перебрався.

Ажъ той, що кільки глянъ, не давши ради мчався,

Лежить в'провалін із'кіньми и возкомъ,

На мугира волає:

„Будъ ласкавъ, поможи!«—

—А той собі байдужъ и кучми не ламає,

Юму одповіда: „Коли набігъ, лежи

»Теперь в'байраці;—

„Чи бісь

»Тебе туди занісь?

»Ти не зхотівъ прийати праці,

»Якъ я прохавъ, ратуй!

»Оте-жъ здоровъ ночуй!«

XIX.

Вовчье міркованье.

- „Гай, гай, дивись! от-се дурний вівчарі!
 „Чи є в'головонці у його царя?
 „Уже насівъ зовсімъ із'версі на овечку,
 „А тільки що стриже з'вершечку
 Самісеньке руно!“
- Базавъ разъ вовкъ, зірнувъ кошари кріз'окно;
 „Ось я, чи попаду, деру на вінь смушки;
 „А з'ними и руно и смачні іхъ тушки;
 „Вони на тее й создані!
- „Зо жпой одної віри
 „Е де які й пані;—
 „Чому-би й вівчару не брати з'нась приміри!“
- Почувши се бабакъ,
 Оповідає: „ти судишь на opakъ,
 „Якъ вовкъ зажирливий губитель;
 „Колибъ всі вівчари роили такъ,
 „Чого не потерить благій домостроитель,
 „Тобъ зничила и ціла сторюна
 „И не знайшлося з'кого встрягаи и руна.“

XX.

Песъ да свинья.

На хуторі, далеко од'жила,
 Живъ добрий песъ Бровко и Хивря з'нимъ свинья;
 Бровко весь день и нічъ в'дворі, у полі
 Хози́на стерігъ, все гавка якъ дзвонокъ,
 А не було йому за службу холі.
 Хиба коли уткнуть цвілий шматокъ.
 Дарма що хуторомъ хвалили,
 А бідний такъ ізчачъ що тільки шкура й кість
 Ледве душа у тілі.
 Не здужа з'голоду поворушити й хвість;
 А тільки-бъ заманувся ість,
 Але!—ще пугою-бъ набили;—
 А хивря однаслась, не чула що то пість:
 Корито ціле помпй, з'мучной мисівкой
 Хозяйка, чи дочка що дня для неї пре,
 Дарма що лають все бісівкой.
 Но бісова дочка и ухомъ неведе.
 А тільки-бъ істи опізнилась—
 Уже-бъ незнаю де
 Ті двері опинилась.
 Зопнувшись на дуби, товчеться якъ москаль,
 И хрюка и визжить, ажъ стогне д'неі даль.
 —„А що се, Гриць, Бровко вже не брехавъ у чора?“—
 —„Да вже не чутъ давній,“ озвалася дівтора;
 >Такъ сумно без'него;—хиба чи не утікъ?“—
 —„Ні, в'мене добрий вінъ; біжить шукать на твєъ,
 Казавъ їхъ батько: десь вінъ трохи щось розніживсь.“—

Прибігли—ажъ Бровка од'голоду освiживсь.
 —„Ось такъ, Бровка не ма!
 „Чомубъ не годовать собакъ?
 „Теперь на хуторі вовкъ все пооднима!«—
 Тогді всімъ стало жаль, якъ бідний зилуцивъ баки.

Частенько у панівъ:

О службі вірного слуги, поки той живъ,
 Хочъ изгна—дарма;
 Вони 'б'нему ні гадки;
 А дармоїдъ, чи е, якій без'сороба
 Імъ в'вiчн допіка, од'жирю плеще в'ладки.

XXI.

Хвортуна да дурноголовий.

Од'всіхъ людей, хто е, що дня
 На щасця тільки все пена,
 Чому намъ не дае чнівiвъ й кішені повни?
 А якъ розчумати, то ми тому-жъ виновни:
 Нась одоля нудьга да лiнь,
 Духъ перекора й нехотiньє,
 А часомъ неумiньє.
 Дивись бакъ на сіюго, хто вінъ?
 Тютюнненко, гевала синъ,
 Ні з'пiлки взявъ, ні з'чого, да з'гевальства,
 Недавно саповавъ тютюнъ
 А вже добувся одноральства, *)

*) Генеральства.

Да грошець ще примерь на цілий плуць.—
 А ти його вартійшь;—а правда?—А певно правда.
 Дажь и служи якъ вінъ, козаче!
 И дослуживсья хвортунъ.
 Хвортунъ сотнику дала синека,
 В'сорочці вінъ родивсь; вона його кохала
 Всіого йому що треба надавала;
 Да врагъ йому надавъ свого конька,
 Дурноголови хсті:
 Щобъ всімъ у вічи лізти,
 Да капості робить.
 Вінъ вибухавсь, пришла доба його учить,
 И батько дававъ його дяку у школу;
 Хочъ вінъ вміть влучивъ часловець и псалтирь
 Дажь обернувъ дяка у гору дномъ весь двіръ;
 Що дня робивъ лихую волю:
 Небожно мордовавъ котівъ,
 Вщемлявъ імъ в'лещата хвості;—
 Самого-жъ кілько разъ тигали до хвертивъ;
 Дьякъ грпмавъ безъ умовку,
 А той казивсь.
 Разъ вінъ дяку у бікъ штирхнувъ іголку,
 Да ткнувъ в'добавокъ тинфу в'нісь...
 Ледащо втікъ з'Хвортуню до дому
 И дьякъ перехристивсь:
 „Дурь, пекъ, тому лихому!—
 А сотникъ, щоби синъ довчивсь,
 Одвізъ у Брацьку Академью;
 Хвортунъ за спнкомъ у слідъ
 Спаса його и тамъ од'бідъ;
 На діспутахъ йому готує першу премью.—
 Що-жъ, блазень ізгадавъ?
 З'гори на ректора, за дяку,
 Якъ буде з'ганка йдти внизъ кинути собаку;
 По насцю не понавъ,

А тобъ біда!—Ледящо вже зхачали,
 Да під'дзвонкомъ ніби kota того зтязали.—
 Дакъ що-жъ? Хвортуна з'нижъ и вінъ собі ні гади!
 Удравъ із'него в'січъ во всі лопатки.

Еще ні швецъ, ні мнецъ,
 Вінъ підголпвъ собі оселедець,
 И вже зробивсь козакъ, ізпражній молодець.—
 Хвортуна з'нижъ, и пре тамъ щасце якъ волові.

На раді о Покрові
 Його обрали першъ якімсь то войсковимъ,
 На прійшлий рікъ уже и Кошовимъ;
 З'тимъ гибель грошей взявъ у войскової скарбинці.

Що золоти червінці
 Лопатой хочъ гребн;
 Чи буде-жъ прокъ сіому дурному ледящій?
 —И де тобі!—

Вінъ тільки пивъ, гулявъ да гроши марно травивъ;
 Якось червінцями мущиръ заправивъ
 Да такъ на вітеръ и стрилєвъ.—

Що із'Хвортуною нагайдмачивъ
 Усе по своєму переоначивъ;
 Да такъ швиденько щось вінъ злиднемъ и пропавъ,

Тогді в'Хортиці ось-сю приказку зложили:
 Шо будцемъ вінъ піддывсь нечистой сили,
 И бісь завивъ його в'підземні ліохи
 Де все стояли вкругъ торбинки да міхи
 Извязани по два;—„Бери любній!
 Бісь дурневі казавъ;—
 >Чи можно щоби я малні;
 >Хляба-бъ здурівши взявъ!
 >Подай здоровні, от'тні.“—
 —„Кажу, бери по силі щоби знести;
 „Худоба в'одному. у другому поваги
 „Хай сі—з'великими й великі праці й пляги.“—

— „Ні враже, дай от'ті,
 „Тв-жъ, бісе, забожпвся.“—
 И бісь ніби скрився;
 — „Нехай и такъ! бери!

„Жалітнмешъ,—да більшь, гляди, не говори!

„Се я для пацюківъ тримавъ!“—

„И два міха йому найбільші оддавъ;

Ажъ золота ни крихи,—

Самі цвіли оріхи.

Чи не грішно-жъ на щасте намъ пенять,
 Коли ми узялись самі його псовать?

П Р И К А З К И,

КНИЖКА ОДИНАДЦЯТА.

I.

Правда да приказка.

Разъ правда голая, якъ народила мати,
Згадала вирнути колодця із дна,
Щобъ мижъ людьми такого пошукати,
Кому-бъ ещв вона невірилась нудна,
В'якогобъ одогрїться в'хатї.—

И де то?—Ще здалї

Втікають геть од'ней мїряне й королї,
И до змарнїлої не ма ні в'комъ жалї!

Ледве не здубла нещастлива.

Ажъ ось зпоткалася з'ней приказка жартлива,
Легесенька, нейде—на цппочкахъ бїжить,
В'одежі пестрої в'мльвіонї кїреї,
В'камїняхъ дорогїхъ, мовъ жаръ уся брїнить;
Здається, що не ма и приступу до неї,
Но ласкова до всїхъ, пустує, реготить —

Оце-жъ на ней, що є, якъ роздивиться з'близьку,
 Все мишура да скло надає такого ласку,
 Мовъ самоцвітнее каміньє те горить;
 — „Здоровъ була! здалі кричить: кохана тітко!
 „Відкіль се ти взялась? тебе давно не видко;
 >Що робишъ на шляху?<— „Мовъ за гріхи,
 „Якъ бачишъ, ізгінаю,
 Ії правда одвіча, ось не знайду стріхи
 „Де-бъ одогрітиса, и злючихъ проклинаю.
 „Прохалася в'палаці до царей,
 „В'будинки до панівъ, у хати до людей,—
 „В'потилицю женуть, якъ сатани бояться;
 >От-се вже хочу зновъ
 >В'безодню заховатися!<—
 —>А мене всякъ зове 'брехней, а, поздоровъ,
 >Шанує да кохає;
 „Хто є—без'мене рта на сміхъ нерозтуляє;—
 „Да й всімъ я тямлю що коли кому казати;—
 „А ти мні не здивуйся, тітко,
 „Що 'т'-се тобі скажу: такъ негодяться-брідко,
 „У вічи людямъ лізть, якъ народила матъ,
 „И щиро в'вічи всімъ колоть и доідать;
 „Ось одягни мою миніоную керею,
 „Такъ приховавшия и лестью да брехнею,
 „Покращаєшъ зовсімъ, одміннишъ якъ пісний!
 „Да якъ прийматиме тебе людъ навісний;—
 „Ось ке лишъ!—и мні з'тобою буде краще:
 „Розумний за тебе й мене прилаще,
 „А дурень и пишний
 „За мною невикене тебе ніби ледаще!“—
 Зєдналася правда із'брехней:
 И з'той доби, під'іменемъ приказки,
 Не одстає од'ней
 И заробляє од'людей стріху и ласки.

II.

Сова, кіть да гусі.

Десь в'академі. чи в'бурсі,
 Не тямлю певно я, якось ізбіглась жить
 Нудна сова, проворний кіть
 Да гусі.

(Сову ту видрали у лісі школярі).—
 Вони, натершиися з'студентами в'дворі,
 Од'нихъ собі вхопили
 Чи мало школьної пилі,
 И (каже Флоріанъ) верзли-б'то на опаць,
 Хто Геродотъ и Флаккъ
 Разъ почали змагаться—
 Хто міжъ народами більшъ має величаться?
 „Египтяне, озвався кіть;
 „Да се-жъ народъ мудрійшій;
 „Ізвіку розливавъ на всіхъ ученья світъ,
 „Трудящій, побожнійшій:
 „Вінъ без'числа богамъ
 „На олтаряхъ принісь горливо опміамъ!“—

— „А я даю Аонянамъ первенство,
 Одповіда сова: що каже Оукідідъ?
 „В'ніхъ руча людцкостъ, умъ, веселостъ и звптенжство,
 „Жартуючи вони зуміли Перса бити;
 „На нихъ, якъ на чуда, дивився довго світъ;
 „И з'заздрую хваливъ їхъ вольностъ и равенство!“—
 —> А глянь, з'дурнимп, глянь!

> Де-жъ дінемо Римлянъ!
 Шипіли гусі од'досади;
 > Да Римъ кому хотівъ дававъ войну, чи миръ;
 > Да римъ-же проковтнувъ не те Аонни-й миръ!—

»А ми и Римъ спасли од'гальскія осади!«—
 Завзяти школяри
 Неуналися-би ще довго ізмагаться,
 Ажъ чує те пацюкъ з'гори,
 Й збагнувъ до нихъ озваться;
 Учоний якъ и сі,... бо, хрінъ його не взявъ,
 Вінъ книжку не одну до корня ізжувавъ;
 »Я знаю відки се міжъ вами ся звада,
 „Египеть чтить котівъ, Аѳінская Паллада
 „Своей столиці над'шалею головою
 „Носилася совою,
 „А Римъ, якъ мірови добивъ пухи до краю,
 „На счетъ його харчивъ дурнихъ гусей ізграю.“

*
 Оте-жъ рівнісенько от'такъ у насъ людей.—
 Всі судять о ділахъ по вигоді своєї.

Ш.

С О Р О Б А.

Якось із'Кієва в'село
 У глушъ сороку занесло;
 Тамъ бавлячпсь у нанства,
 Вона набралася и гордованья и чванства,
 И пісні сільскіхъ птахъ на сміхъ вчала гудить:
 „Ну, якъ співає щигликъ?
 „Дже тилько що пищить;
 „Усе по старому;—а шпакъ, а жовтий чижикъ, —
 „Те-жъ все подавнему, катъ знає якъ свистить.—
 „Ось соловей... такн-бъ... дакъ що-жъ одно знай тiane,
 „Те жъ все по старому, ажъ гай од'пісні вiane:
 „Якуюсь вічну Веремію плете;...
 „По новому у насъ теперъ зовсімъ не те.“—

И тільки хто начне співати,
Зараз утне перекривляти,
Що духу е кричить
Щобъ пісню заглушитьъ.

—> Да годі-жъ пасквितься, всетямлющая панні,
Казали птахи їй: чимсь маєшь такъ гудить,
> На ділі докажи дотепи незвичайні;
„Які тамъ новні у співахъ тпники?“—
— „Ну, добре, слухайте, казала їмъ сороза;
„Навчиться, грубні лісовики.“
Надулася й втяла свої: „скрипи, скрипи!“—
Почувши піснь таку незграбную хвастухи,
Співаки гарні заткнули уши.

*

Не їзгірше сей брехливий птиці,
Чи мало жевжиківъ,—урвавшись із'столиці
Вони до насъ в'святую глушъ,
Набрешуть на вербині грушъ;
А ми посміємось тихенько з'ледащиці,
Да зновъ собі байдужъ.

IV.

М у х а.

Воли орали,
А мухи їмъ надоїдали.
Якъ слонця зній в'зорі нічпорної потухъ,
Втомленні воли мича таскали плугъ,

В'оселю на ночлігъ поволі,
 И вінъ скрипя черкавъ чапигой якъ гальмо,
 Знялася й муха в'полі
 И сіла на ярмо,
 З'нихой собі жужжить.—На зустрічъ їй другая
 Пита її: „Відкіль се шествуете такъ?“—
 —„Відкіль? се чудно бакъ;
 „Хиба повплізли; одповіда дурная,
 „Дже бачить всякъ,
 „Що ми собі орали.“

*

Чи приказку от'сю поняли?...
 Дакъ розтолмачу вамъ: багато е такіхъ,
 Що ще здалі почувши грукъ гармати
 Чимъ дужъ прямуються втікати,
 Бо напада переполихъ;
 Оте-жъ лишъ кулі лити встали
 То й бришкають: „се ми врага побрали!
 >Ось тамъ було роботи, жаху й ляхъ!<—
 Ажъ розібратъ, вони п'ятами наживали;—
 Вони якъ муха та орали.

У.

Ч И Ж И К Ъ.

Весной, якъ вже земля розмаяла гараздъ,
 И пташки з'ірья зновъ вернулися на рясъ
 Чи-жъ збудовавъ собі гніздечко у ліщині.—

Разъ нічъ свої убрала тіні
 И слонце гарнее розжаврило востокъ,
 Чижъ весело розвівъ свій дзвінкій голосокъ
 Утявъ весели пісні,
 И хвалить світлий день, надію тихой жизни,
 Ажъ обізався гаї — Но щось його сусідъ,
 Снігірь, насупившись сидить;
 Не дума радості із'нимъ ділить.

»А ну-жъ, сусіду, й ти; все веселійше в'парі!
 »Бачьшъ слонечко яке.. « Но те застряло в'хмарі;
 Зверцадний ставъ умигъ хвилями потягло,
 И ластівка над'нимъ снує вмоча крило;
 Ворони каркавши кружляють сумно в'лузі,
 Кінь парска, раже й втіка чимъ дуже у село,
 Вігъ шію простягнувъ мичить протягомъ в'плузі,
 Вжитъ віхоръ д'Сівера пре прудко пиль якъ димъ,
 Лье ливень, грука гримъ,
 Ірве гаї й ліщини,
 И геть несе гніздо мизерної пташини.
 Якъ буря пронеслась
 Його місцинка не знайшлась;
 И чижъ чутъ воруша обмоклимн крильцями
 Жалитьсѣ снігірю з'слезящими очамп:
 „Се лихо, мні урокъ;
 „От'се кладу зарокъ,
 „Не мірковатися по гарному заранку,
 „А хвалитимусь якъ доживу останку.“

VI.

Лисиця, що казанья каже.

Лиса недужая, збуйвіка,
 Яка зпиталася не разъ що в капкань,
 Зцуралась лапи тамъ в чуючи савань;...

То що—хоть тушкою каліка

Дакъ бойкая душой;

Якъ вже не здужала гонять за дробиною
 Од'лиха свіцього зховалась на покой;

Взбагнула у глуши степной,

Хапати грішниківъ словесними сітями;
 Мішала медови із'грізнями річани.

Що божій день вона

Пред' братьей гримала, ажъ одгука луна;

Хвалила правду, пість, од'мяса воздержанье;—

Хто-жъ парафьяне ті, що слухають казанья?

Двойко зайцівъ, кролі. еврашки або-й крїтъ;

Звірята дрібніи, що вікъ не їли мяса;

Дежъ сптой хабарн иї од'такіхъ дожити;—

о ся прохірная розчиспела за вчаса,

Якъ попридбать собі крупнійшого запаса,

Парахвіняъ бучній. Приняла схимний видъ

И громи грізнїи направила ораці

а вовчи, ведмїдей и льва кривави праці,

Самого гетмана звірей;

Ажъ ізробилося тісенько біля ней.—

Се заразъ достягло вельможного ушей;

Но левъ од'злісті не запинивсь,

Бо зуби вже приївъ, од'старості здитинивсь,

До набоженства здавсь уже, якъ ізмарнівъ;—

Лису везть до двора гетманского звелївъ.

Ії примчали живо.

Вона н передъ львомъ втала казань на диво;

Яку-жъ еще казань?

Царей з'вельможамн ніби втоптала в'твань:

Ізраховала всі, по пальцамъ, їхъ іздиства,

Всі беззаконія, неправди, всі прохірства

Всі хабарн судеѣ,

Які деруть з'звірей..

(Ось помилувсь, ледве не вбобтнувъ з'людей.)

»Рази небесна кара!

»Жахнись нікчемний прахъ!

»Ударить дзвінъ дзигара,

»Н зтухне світъ в'очахъ,“—

И грима ніби хмара в'бурі,

И плаче, стогне, якъ не вискочить із'пшури.—

а слухателей всіхъ напавъ великій жахъ;

Старшини думали: се правда гола в'вічн,

Чи можно при дворі казати якъ сільской дичі!

Но ледве самъ ясневельможний панъ

Ізволнвъ похвалить казань,

То всі придворні пани й старшини,

Хвалили правду ту за рідкі новини;

Лисі точили лєсть.—

у , що уже казати вона ввійшла у честь.

Лєвъ лапу до неї, при всіхъ простягъ горливо.

Казавъ: »за правду сю тебе могу

»Добродійкой назвати справедливо;

»Ти з'совісті моеї зняла гріхівъ вагу;

»Ти мні дала такі вроки,

»Що обов'язанъ я тобі на вічні роки;

»За се, без'сорема, що хочишь—в'мене прохай!“—

—»Ясневельможний! дай мизерної каліці,

Казала заховавъ очні у торбинці:

»Багато не хочу—спасти би душу в'рай,

(Да зновъ поклонъ скрививши пісно пику.)

»Вельцеласкавий, дай

»На сутки по індику!“

VII.

Чоловікъ да кінь.

Чи, панство, чули се, якъ кінь надівъ обрїть

И насъ почавъ возить?

Дакъ я вамъ розкажу. Якъ люде ще мовъ звірі,
За ласощі в'гаю збіралаи корні й жири, *)

е тампаи що плугъ, ярмо, рїдванъ,

И пішки, якъ мугиръ, ходили пані й панъ,

И вільно де хотя бривать було стадчинні,

їхто не мігъ видїть її на стїйлї й сїні;

Олень змагавсь з'конемъ за 'кіісь луки шматовъ,

Да в'бікъ його рогами й торкъ;

Кінь здужав-бъ одмстити швидьому копнтаи,

Дакъ той в'буці чимъ дужъ позакпвавъ пятаи;—

Що з'рогалець робить?

Якій опрїчь рогівъ ще має и копнтъ?—

Ви розогнїть

Гїсторїї писанья,

Ізнайдете, що помсти духъ

Із'задрой и коханья,

Бружать умн людеи якъ в'віхру легкій, пухъ;

Що всі робилися чрез'нихъ переворотн.

И лихо понесли цілісенькі народи.—

Кінь помстой запалавъ,

Ажъ піна у него засмагнула на ротї;

До чоловіка прискававъ

Прохать—щобъ якъ його поратовавъ;

А сей хитрець и радъ, погладивъ, ноласкаръ,

Надївъ зараць узду й обрїть

Всхопивсь йому на спину,

*) Жолудї.

Пожаловавъ його в'дворовую скотину.
 Од'двохъ такихъ и гай не мігъ оленя вкритъ;
 А чоловікъ, щобъ ще додати жару другу,

А ворога втомить,

Припасъ здорову пугу.

И що-жъ, казать неправду гріхъ,

Таки той чоловікъ коню одмститъ помігъ:

Олень, облившися слезами,

а віки здохъ передъ кінськими копитами.

Кінь радий, дьякуе йому:

„Добродю! ти одмстивъ врагові моему,

„Спасеть тебе!... да щось то мулять боки,

„Злізай, бо часъ и мні зпочить в'траві високій.“

— „Э, ні мій голубе! одвітнвъ чоловікъ;

„И годі вже вихать по волі;

„Бачшъ, ти издався мні. а до тебе ізвнвъ,

„Ти мушишъ мні служити, за тее будешъ в'холі,

„Ось тутъ у стайні згннвъ!“

Ось такъ од'помсти злой згубивъ свободу кінъ.

Вінъ досить часу мавъ судити,

Що лихо кепско заробивъ,

За те що не з'умівъ

Обіди легкої простити.

VIII.

П а р а к о н е й.

Два коні ситні везли

Золочену берлину,

Шляхомъ рівненько йшли

Через'долну;

За те-жъ було легко й тащитъ.
 На нихъ із'заадрою дивився крїть:
 „Очей звести не можно з'сеї пари,
 „Запевно міжъ ними нема во віки свари;
 „Якъ дружни, вмісті їхъ все бачу кожний день.“
 — „Цуръ дурню! осьъ верзе яку дребедень!
 Одинъ одвітивъ кїнь: колибъ не тая пуга,
 „Давно-бъ зпурався друга; ...
 „Чи й диво-жъ бакъ, що ми ізв'язани виїємъ?
 „Хочъ різні душой неволей дружно премъ?—
 „Ти крїть слїпий не бачишь далїй носа!“

Вчора з'жалемъ казавъ мнї Галїнь чоловікъ:
 >Ябъ катъ зна би куди утікъ,
 >Бо вже мнї допекла вона гіршъ перечоса,
 >Що-жъ маєте чинитъ,
 >Нехотя треба житъ
 >По волї злого люса!-

IX.

Звірі везуть чиншъ Алексадру Македонскому.

Давно верзли сю побрехеньку,
 Да я її нерозгадавъ;
 Пане чытателю! міркуй самъ потихеньку;—
 Од'Лохвонт на осьъ якъ я її чувавъ.—
 Стопикая брехня, розправивъ свої крила,

Повілясь везді и казку розтрубила
 Що будцемъ Александръ, уже Ами нивъ синъ,
 Бажає на світі рейментовать єдинъ,
 И розпславъ везді універсали

Що-бъ все, що дине де, в'безодні водъ,
 В'воздусі, чи в'галяхъ, ну весь животний плідъ,
 Заразъ у Вавилонъ чинши до його слали.—
 Сей грізний царъ такій зумівъ нагнати жахъ,
 Що звірі бідні ізбіглись на пораду,

Не розгадали в'торопяхъ,
 Що зроблять льву царю великую досаду;—
 Установили чиншъ Аммоненку послать,
 Да ще й орацьо, припантаньє

З'нарочитимъ посольствомъ и прохать—
 Узять наглатихъ рідъ в'ласкаве захованьє.—
 Бого-жъ старшимъ посланцемъ нарядить?
 Хто сміє пред'царемъ орацьо говорити?—

А хто-жъ якъ не лисця:

Вона прохирить майстерця,
 И ту, якъ треба одхвата;—
 До неї придали мартшку да kota.—

Зновъ ізнайшлась поміха:

Якую слати чиншъ...

Юму не треба міха,

А м'ясива ще меншъ...

— „Я тамлю що, озався слинъ вельможний:

„Сей голий звірь двуножний,

„Готовъ за гроші все, и душу загубить,

„Шукайте дурневі червінцівъ клада.

Зареготалася од'щипрості громада:

„Гай, га! никчемниці такой! озався крїть,

„Я знаю де в'люху великій скарбъ зарить.“—

Всі звірі ізраділи,

Червінці притаскать звеліли,

Бобрамъ, да ще пикатимъ бабакамъ

И оддали до рукъ посламъ.

Чиншъ повезли волн, тварь навісна двурога.—

Бриде щастливо день звіриний караванъ;

У нічпори, крізь'яръ якъ появилась дорога,
З'байрака в'вічн плюсь, самъ левъ вельможний пань:

„Добрий вечоръ! якъ лучилося гарно;

„А я тому царю от'се й свою нісь чинишъ,

„О поздоровъ же васъ! все праці меншъ

„Не потурбуюсь марно.

„Я з'вами вмісті йду, візьміть й мою в'міхи,

„Да щобъ не надорвать стадчнні бебехівъ,

„Ви по-рівну во всі міхи порозкладіте;

„Ввіряю вамъ в свій з'грішми кашпукъ—

„Панове посланці, глядіте:

„Я гроши вамъ здаю до рукъ,

„Теперь мні буде веселіше;

„Чи припаде коли васъ боровить д'злюдогъ—

„Тежъ буде свободнійше.“—

Перелякался усі, мовъ під'обухъ,

Да нічого робить, вже мусіли коритись,

Громадцкой тратою, скарбовой з'нимъ ділитись;—

Чи можно бакъ змагатися зо львомъ?

Се бачишъ не з'воломъ.

Чрезъ кілька дней пришлося їмъ на нічъ становитись

При світлої ріці;

На ситої луці,

Укритої квітками

Й пасущимься стадами;—

Побачивши таку здобичъ,

Якъ день прогнавъ далеко нічъ,

„Левъ стогне, будцемъ вінъ нездужа,

И мусить тамъ злягти,

Щобъ не приспичила в'степу де гірна пужа.—

„Теперь могтимете самі без'мене-йдти,

„Я пошукаю тутъ лікарственной травниці,

„Верніть мої червінці;—

„Охъ! однокутовать тутъ дійде мні гріхи!“—

И посланці розв'язують міхи.

Левъ, ніби д'радої п дивованья,

Побачивъ золото: „Червінчки мої!

З'слезамн голосить: якого-же роівъ,

„Ви наплоднили'тсе од'догляду й хованья!
 „А глянь, же глянь, який приємний дзвінь!
 „А гарні-жъ! нема ні одного каліки!
 „Да вибохались якъ їхъ матері великі.

„Велять и правда и законъ,
 (Зпитайте в'чоловіка)

„Хто матеръ у рукахъ державъ,

„Того и весь припландъ;...

„Оте-жъ от'сее все беру собі без'ліка.“—

Посламъ-же до царя, що мавъ узять весь міръ,
 Для вида, чи на глумъ імъ ткнуть якийсь папіръ.

З'сімъ до Аммоненка вони явились,

И на такій розбій жалілись.

А той, кажуть, сміявся да головою хитавъ.

*

Да щобъ вінъ леву втавь?—

Міжъ гайдакамаи хто дужшій той и правий.

У лева з'левомъ тежъ із'роду кенські зправи.

Х.

Д в а з н а х о р и.

У козака в'селі захірила стадчина;

Вінъ коло неї заходивъ,

Да ради самъ не давъ—ганяе сина

До знахіра Біди: „Біжи, щобъ не баривсь!“—

Біда заразъ прибігъ, и вилже ту до тина

Да плямка коло ней: „Се лихо не біда!
„А глянъ же, глянъ, яке!“—Собі чубрину чука,

Недужой ріже уха,

Не'дходить од'ней, шмаруе, припада,

Дає їй заліванье,—

Всій двірні біготня:

Запарку грій, дай те, ще те, усіхъ ганя,

И жінці п дочці велике турбованье;

Дарма—одужавъ віль и дякують Біді;

Хозяйка із дочкой 'д'возні сопе й ні слова.

Чрез'кілько дней ізновъ, із'череди,

Прійшла недужа щось корова:

„Що в'світі тутъ робить.

Хозяйка збідкалась, по знахора біжить;

„Да цуръ тому Біді, з'тимъ треба ще возяться!

„Юрко! біжи в'кутку живе Мусій Дурниця;

„Того мні зовить;—

„Дурниця краще знає!“—

А сей на лихо здався: собі в'шинку гукає,

Да бришкає, якъ вінъ скотнінн помагає,

Глузує над'Бідой:

„Із'нимъ еще возня неначе з'молодой

У збори на весілья:

Готуй запарки, зілья,

Водися у п'явки, або збивай и кровь;

А мні скажи лишъ шерсть: я ниншомъ кільки словъ...

Все фряшки, в'духъ чи вехъ, буває перелогн,

Корова нехотя ізхопиться на ноги!“--

—„Гей, дядечку, ратуй и трохи не барись!

Юрко у поясъ тнць!—„Кажу дурний, не бійся!

Сядай лишъ інъ, поставъ могорича квартівку!“—

Змагаться ніколи.—Дурниця ще напивсь,

И дубає на двір' одмовити корівку,

Ажъ мати по Юрка ізновъ прислала дівку:

Щобъ вже чимъ дуже самъ до дому поспішавъ

И здохлюю корову біловавъ.—

„А глянъ-же бісівъ сину!

„Нехай-бъ ти якъ Біда насъ діломъ турбовавъ:

„Не бришкавъ да робявъ и зратовавъ скотнију. ...

... „Ти виждишь м'яко спать,

„Да бачу мулко спать.—

„Бачишь діло не одно корову біловать!“

XI.

Левъ збирається на войну.

Левъ лагодивсь на штахъ войною
 И радився з'своей войсковою старшиною—
 Якъ де, кому і що робити із'звірей?—
 Нехай слони, замість перехіднихъ віжей,
 Запаси понесуть и битимуться йклами;
 Видмідь, чи припаде,
 На дуба буде лізь и битися дрюками;
 Лисиця способъ ізнайде
 Врага у личади московскіи обути;
 Мартишки да коти
 На глумъ, щобиь враги не мали стерегти,
 З'уміють очи їхъ кумедьями роздутьи.
 Одинъ хтось говоривъ
 Із'войскової ради,
 Що заяць полохливъ,
 И може в'таборі зробиць великі завади;
 Да й од'вола незграбного колд,
 Якъ нильно треба, йдти, то ждати лишъ завади.
 Но левъ казавъ: „нехай и зайці и воли;
 „Зайцівъ ізробимо гонцями,
 „А ті мичатимуть и будуть сурначами.—

»Отчизни щирій сивъ уелкій може несть'
 „Служеньє по своей природной хісті;
 „Горливість жодного якъ взятъ у місті—
 „Добудуть обществу повагу, силу й честь!“—

XII.

Перунъ да орендаръ.

Давно у Києві Перунъ через' жрецівъ
 Пустивъ в'народі облікачю: *)
 „Чи не знайшовся-бъ хто, котерпй захотівъ
 Привать на себе працю,
 За чиншъ урочний намъ
 Узяти хуторъ на оренду,
 И той дохідъ у храмъ
 Исправно отдавать до щенту.“—
 Спипнувсь охотниківъ народъ
 Проворний набиваться,
 Зіпати на весь ротъ,
 Кто більшъ дає, еднпъ передъ другимъ змагаться;
 Якійсь провора звишъ усіхъ пересудивъ,
 Із'тимъ, що-би-сь Перунъ йому опреділивъ
 Із'хуторомъ в'панщину
 Охизу и годнну....
 „Нехай и такъ!“ Перунъ благоволивъ.
 Зписали на контрактъ и орендаръ ні гадки;
 Чи гуль, чи Параски, хочъ трохи святки,
 Вінъ грима й розходивсь, якъ би гетманъ з'гармать.
 Чи схоче—зній пече, а знову—лье охиза;

*) Публікацію, обнародованіє.

Но тільки тая благодать
 Не дальшъ якъ тая мпза,
 Бо за мпжой в'усудь.
 Якъ у Сибірі в'самоідъ,
 Зовсімъ не ма того, у ніхъ друге боїться;
 На небі іншее що дня,
 А збоже кращее родиться:
 Сади, тютювъ, городъ бантани и пашня
 На чудо у людей під'панщилой в'Перуна
 А в'орендатора годни и буруна,
 Неначе на біду—
 Усе не доладу;
 Комори, тїкъ и клуня
 Зробилися пусти;—и з'примхой орендарь
 Тяць о землю чоломъ: „О провиденья царь!
 „Все краще під'тобой, бери назадъ свій даръ,
 „Змилуйсь, прости за навїжене,
 „Бери зновъ хвйщу й зній в'своє розпоражене.“

 XIII.

Похорони львиці.

Озвася гамъ сумний в'дуброві:
 „Охляла ханша львові:—
 И треба нехотя звірямъ,
 Які де є в'ганьхъ, в'берлозі, по норамъ,
 З'поспїльства и шляхетська стана

Збігатися до хана,
 Казать, якь вміє хто, свою журбу й нудьгу.
 За снмъ громаду всю поставили в'яругу,
 Панъ писарь войсковий читаєть універсали,
 Якій пильно знаймовали.
 Під'карой срогою, де якъ, у якій день
 Одправить ханши похорони.—
 Щобъ зпекатися пень,
 У певную добу всі збіглись на поклони;
 Почувши львиний рикъ,
 (Ажъ одгунули гори)
 Хочъ у звірей іншихъ од'жаку склякъ язикъ,
 А нехотя, хто якъ ізвикъ,
 Підняли скіглъ и вій до вмори;
 А паче ханскій двіръ:
 Коти, лисиці, обезьяни,
 Болонки—цюцки, що патрять лишъ дивани.—
 Пани! чи чули, що такеє ханскій миръ?
 Яка се сторона?—Зпитайте Лахвонтена.
 Вінъ каже, будцемъ то у сігъ звірякъ,
 Здається все пе те, вся думка на онакъ,
 Якъ пика скорчена, такъ душка ізкажена,
 И дуже хисті їхъ чудни;
 Вони якъ левъ зірне—весели, чи нудни;
 Із'біднихъ пасквितься, се жарты імъ, ігрушка;
 И каже, в'тисячі една дрібная душка.—
 Бакъ обернимося до сумнихъ похоронъ;
 Якъ вій нудний озвався зо всіхъ сторонъ,
 Одинъ олень не плакавъ,
 Да щиро вінъ не мігъ,
 Вінъ совісті боявся ляка
 И числавъ лєсть за гріхъ,
 Бо передъ смертію покійна ханша-львица
 Изволила ізвистъ його синка,
 Да й гарная його самця
 Охлала од'її-жъ вельможности стирчка;—

Отсе й замітила придвірна лисця,
 Да зараз льву донісь,
 Да ще й зпитварила: ніби сміавсь від'нісь,
 Небожчись закона...
 Страшений гнівъ царевъ,
 (Се в'внизі Соломона)

А гіршъ еще коли розсвиріпіє левъ;—
 Олень о тимъ байдужъ: читати неучився,
 И ханъ якъ буря розходився:
 „Нікчемний лісовикъ!

„Тебе не взворухнувъ сей вірнихъ щирій зикъ,
 „Ще ти одважмвся над'нами поглумиться,
 „Ти мусишъ над'труной покійной освіжитися.

„Но ти не жди, мужлягы!
 „Щобъ мнѣ, вельможній ханъ,
 „Зволили в'тебе встроить священні хиті,
 „А зась!—Вовки! ідіть, ініиъ на жакъ,
 „Одмстити асневельможній прахъ,
 „Розшарпайте врага на віхті!“—

— „Не рушъ, озвався олень:

„Доба минула слезъ, наставъ утіхи день!
 „Я бачивъ идучи от'се лишъ із'годину
 „Асневельможну покійну господню,
 „Вкруги вся зіріє, якъ слонце в'променахъ,
 „Вона лежала на квіткахъ,

„И святость у неї сіяла на очахъ.
 „Я вразъ пізнавъ мою блаженную царицю,
 „По ласці и гарності бучної краси,
 „Коли-бъ хто серце мавъ якъ брицю
 „И той-би умилпвся, и я заголосивъ.

— „Не плачъ, небожь, я не велю

„Вже годі обо мві жалю

„Довольна всімъ я, скажи моему хану,
 „Що я, вже з'Гурьями в'раю, по альюрану“..

Лишъ олень се сказавъ,— „Се диво днесь!...

„Алооессы!—Звірей гукнула вся громада:

„Се вшесть до небесъ!
 „Прійми під'свій покровъ небесний свої чада!«—
 И очевидно сіхъ невиданихъ чудесъ,
 Воісто карн мукъ, дана ще і награда.

Ми чули се не разъ в'гисторїи королей;
 (Брехню полезную оставья казки)
 Чи хитрий панъ жадавъ устрять міжъ їхъ друзей,
 Добуть великой ласки,
 Вельможи честь,
 Имъ хитро підпускавъ з'удой капати ласць.

XIV.

ДИТИНА НА СТОЛІ.

»Якій великій я! От-се вже я із'батька!«
 Хлоп'ятко бришкало вскарзбквашись на стіль.—
 »Ізлізь відтіль, дурне! крикнула його матка:
 »Зовсімъ із'головою уставпшсья під'піль!«

Кого-рівнятимемъ до сей дитини?
 Без'глузду мугря, в'кого багати скрині.

УХ.

Кроль, ласиця да кіть.

На ранній зорі

Кролеві щось прийшлося із'хати одлучитися,
З'росою по горі

Чабрцемъ запащнымъ освіжитися,
Попастись, побрпкать.—Веселий, дужь,

Вінъ обідн—байдужь,

Бо й в'голову не клавъ робить лихої волі;

Порискавши доволі,

Вернувся до двора,

Акъ ласиця сидить крпй самої його двері

Й провадить різні хімери,

Бо їй вподобалась кроля нора.

«Що се за вража мати!

«Ій каже кроль, здається вже пора

«Тобі відсі вилетати,

«Без'сварки за добра,

«Закіль всіх пацюків не з'кличу з'околодка!»—

—«Мні відсіль утікати? одвітла молодка,

«Вбірайся враже, самъ;

«Хйба земля дана тільки самімъ кролямъ?

«По праву естества й закону,

«Дже воду вільно всімъ пить з'Удая, чи й з'Дону,

«І губи братъ в'бору, —

«Хто-жъ одводивъ тобі на вікъ от'сю пору?

«Ні ти, ні батько твій сіє не зробили,

«А такъ, дурнісенько собі захопили;

«По праву сильного вона була твоя;

»Я вбралася в'неї, теперъ нехай моя!«—

Кроль приводивъ у довідъ

Статута давность, побитъ,

Що вінъ владивъ порою

По праву родовиту,

Що батьку й діду,

А прадіду його надавъ гетманъ старой

З'дукою и герой.—

»А краще отдамось на судъ Пацкокодава!«—

—»Иносе!«—И прийшли.—А сей, ізвольте знать,

Бувъ схімникъ у котівъ, об'немъ носилась слава

Що вінъ дарма пухнать,

Здоровий ситий кіть, а вже трохи не свать,

И де вже закипіло

Яке важке діло,—

Юму от'те ладнать.

Ось кроль и та чоломъ пухнатуму у ноги.

»Чого ви, дітоньки, небоги?«

Змигчивши голосокъ, вінъ каже сторонамъ.

—»Ти праведний судья, зроби судъ правди намъ!«

»Га?—я глухий, ви голосно кажіте,

»Да близше, дітоньки до мене підступіте!«—

Вони ще близше й зновъ уклонъ;

А пустосвять, розправивши долонъ,

У мігъ на сторони обидві борзо цапнувъ

Такъ ласку хопъ и кроль на віки цапнувъ.

Копясь у старину удільні князьки,

Або й теперъ нани тузки,

Якъ добеуть собі паскуднимъ ділами

Що не зведуть самі конца з'концями.

То змістять їх у грязь,

Якъ візметься еднать, якій могутій князь.

— ЯКО ПИШЕ ПЕРШОГ ДІВУ КРОКОДА КС
 ГІДНОУ У СВАТІ

XVI.

Рись да кріть.

БОЦІЛО ПІСНИ І СКАЗІ В СІМ ЧАСІНІ А

— ЯКО ПИШЕ ПЕРШОГ ДІВУ КРОКОДА КС

— ЯКО ПИШЕ ПЕРШОГ ДІВУ КРОКОДА КС

КОЛИСЬ-ТО РИСЬ НАДІБАЛА КРОТА

ДА ТАКЪ ІГО ГУДЛА:

» Не бачишъ пни далшь із'свого кута;

„ Сліпець! в хата що твоя?—могла.

„ Вкругі тебе все вічний мракъ,

„ Зарившия видишъ якъ той гробаць;

„ А я вкруги на кілько гонівъ

„ Все бачу, ніби на долоні;

„ Бідашного тебе мні жаль.

» Послухай, що явля мні висота в даль:

„ За хмарой, на скалі орель ягна шарпає;

„ Генъ, шулякъ зновъ тамъ туркота дзюбає;

„ Ось злючій тхірь

„ Убрався у дробинний двіръ,

„ Качки із'кучи давить;

„ Ось кіть понура тамъ, воісто пацюківъ,

„ Хозяйську худобу щобъ надбавить,

„ Се дякує за хлібъ, жре в'будці голубівъ;

„ Геть, геть в'бору видмідь роззявъ пасть багрову,

„ Шарпає бідную корову;

„ Генъ заяць небораць попавсь під'ніжъ ловцю;

„ А се в'кучу зарізає вовкъ овцю;

„ А чоловікъ... „И годі, сестро, годі!

„ Мене по заспной морозъ потягъ,

„ Ти бачишъ все таке, що наганяє жакъ,

„ Забійства, лихо, шкоди!

«Перуну дякую, що я удався сліпий;
 «Щобъ ще й не чутъ сіюго, я бъ радъ щобъ бувъ глухій.»

«Догода, а що ти будеш робити?»
 «Вино купувати, а що продавати?»

Почувши бідного крота бажанье,
 Собі невільно я митиковавъ:

Яке нудне бува панівъ вельможникъ званье!—

Чимъсь чутъ о вічномъ злі, із'дуру я казавъ:

Колибъ хто мні гроша стонадцять кіпъ дававъ,

На станъ їхъ не змінявъ по добрій волі

Моей мизерной долі.

1177

ВІСНИКЪ ВІСНОКЪ XVII.

Верблюдъ да носорігъ.

Верблюдъ десь ізподкавъ

Важкого носорага,

И сей йому казавъ:

«За віщо до тебе небога

«Дурний той чоловікъ

«Ось такъ ізвикъ,

«И ти живешъ із'нимъ у холі,

«Ні гадки, якъ у долі?

«Се правда інколи таскаешъ тяжкій юкъ,

«Од'якого спинна під'часъ зогнетъся в'лукъ;

«Я-бъ краще здужавъ те ще й од'тебе носити,

«А ще під'часъ його и рогомъ боронити;

„Я ріжу барса й льва,

»Не втне моеї броні ні гаспидь, ні гіена.“—

—»Се такъ, розумни твої слова,

Казавъ верблюду, такъ ба... слухмяность бачшь спасенна:

»Бачшь, ти козаче, трохи дикъ;

»Я тихій, щиръ, горливъ; се дюжесті заміна,

»И вередливий чоловікъ,

»Ще вимага колн щобъ я згпбавъ коліна.“—

XVIII.

Бжчола да муха.

»Магай би, кумоньку! ускочивши бжчола

Бвеселомъ дусі,

Казала мусі:

„А я 'т'се лишъ з'уля;

»Я принесла тобі весели дуже вісті:

»Якій зліпшла я сцильникъ!

»Вже такъ що по своєї хисті,

»Обшастала луку й липникъ,

»Да вже н меду натягала;—

»Чи віритимеш?—ну, прозрівійшій криштала!

»А золотистий мовъ бруштикъ.“—

—„Се такъ; дати честь, одвітала їй мұха,

»Твій рідъ единъ

»На сее має даръ,

»Лишъ давъ-би Хвобъ намъ жаръ;

„А якъ бурхне бува із'хвіщей завируха?“—

- >Эге! да якъ квітамъ ізробить вредъ;
„То вже не те й на медъ...“
- >Якъ медъ дакъ медъ—якъ розносилась з'медомъ,
„Нібі од'трасці з'бредомъ.“—
- >Э, меду лишъ...“ >Се-жъ можно вадоісты!...“
— „И трасця пропаде лишъ меду зысты!...“
- >Бодай тебе ся трасця ізхалала!
•Фастухо брідкая! ій муха одвічала;
„Сиди в'своємъ ульї!
„Да няку катули;
„Од'нишихъ жди хвали,
„А себе не хвали!“

Се квітка вашей мости,
Брехливи фастуни,
Без'соромъ й чинности,
А гірше віршунки.

XIX.

Б И Ж В А Х І :

- На ярмарокъ видкільсь заіхавъ дурисвітъ.
Що духу е гувавъ: „Гей, гу! сюда біжить! біжить!
„Поспільство и шляхетство;—
„Я маю всяке средство!
„Хто е міряне! всімъ я хочу обявить:
„Хто хоче скарбъ добуть, нехай дае мні копу;—
„Не хочу мій талантъ ховать під'спудъ;

- „Я покажу чимъ философу
 > Гострить запевно глудзь;
 „Зчимъ іолопу дати знанье,
 „Гевалу паньске званье;
 „Якъ ветоши жінкамъ
 „Розглядити сморчки, вернутъ вермьяну пяку;
 „Невісту любую взяти паничу—збуївіку;
 „Дівчинні хвсткої,
 „Мовъ жарти и пустоту,
 „У понеділье цноту;
 „Шарепі брідкої
 „Навіки препитанье,
 „Весілье и жениха;
 „Злюдіеві в'суду законне оправданье;
 > Ну, словомъ буде все, без'всякого гріха,
 > Не давши на душу бісамъ рукописанье!
 „Сюда, сюда!“—Чимъ дужъ зіпає на весь ротъ.
 Юрмой ізбігсь усякій збродъ,
 Якъ снігу у норосі.
 Дурисвітъ одибравъ объявленні гроши,
 И показавъ шматокъ із'торби кізяка:
 „Се плодотворить лань, степа, городъ, левати,
 „И праціовитая рука
 „Достане сімъ багати клади,
 „За які не добуть лишъ пташья молока.“

— Кошениця — XX. —
 Кошениця — XX. —
 Кошениця — XX. —
 Кошениця — XX. —

Кошеня да шпакъ.

В'будинці павльському заживъ учений шпакъ ;
 Вінъ у Німецчині одгнавъ нетяжки праць,
 А з'тимъ и мірковати здраво,
 И бришкавъ ніби знавъ мовъ дякъ псалтирь,
 Естественнее право.—
 Якось у той же двіръ
 Устряло кошеня, невинний, любий звірь,
 И шпакъ з'єднався із'нимъ якъ риба із'водою.
 Колись пани, обідною добою
 Жартуючи, байдуже про котка,
 Забули кинути іому шматка,
 И неборакъ, мовъ на кутью голодну,
 З'пісною пікою влине судьбу незгодну.
 Поводить ласково хвостомъ
 Тонесеньсо няучить;—
 А шпакъ той хвилюзозъ увівся під'окономъ
 И кошеня такъ учить:
 „Якъ бачу, ти зовсімъ дурнее кошеня;
 „Не швидко ще тобі добраться глазду:
 „Над'пикой у тебе у клітці щиглена;
 „Нижъ ждатимеиць, зади хто кине лусту,
 „Вхопи да зыжь!“— „А гріхъ, од'совісті біда!“—
 — „У тебе, іолопа, ума катъ ма й сліда;
 „Ти, бачу, нечувавъ панивъ Махіавеля,
 „Кума Матвія й Беля?
 „Та совість и той гріхъ—
 „Школярская брехня, ізгаданна на сміхъ,
 „Лякати кошеня да глупее поспільство,

„А для паннів се жартъ,
 „Імъ даво своєвільство.“—
 Почавъ на пальцяхъ раховать,
 Якъ вовки рвуть агнать,
 А левъ в'гаю здима тревогу,
 Да якъ таска звірей безвиннихъ у барлогу;..
 „Вони об'совісті байдужъ!
 „В'великомъ світі такъ: той правъ, хто дужъ.—
 „Чи давно бакъ, у наше время,
 „Ірениза Бонанартъ
 „Нуляни раховавъ людскеє племья,
 „Да пасквився з'царять;
 „На що нагляне бравъ, бо мавъ велику рать.—
 „Кажу: хто дужъ—тому самъ бісъ не братъ!“—
 Такеє ласее казанье
 Вподобалось котяти по дуні;
 Розмірковавшись, голодний на сніданье
 Щигля вінъ задувивъ.
 Розласовавъ злодюга, зівши птаха,
 Охотно слухавъ другій врокъ,
 И підобравшись учителю під'бокъ,
 Самого зівъ без'совісті в жаха.

XXI.

Три гайдамаки.

Міжъ злихъ, де бачиться пріянь,
 Тамъ тільки й е користь да злодіянья васнь *)

*) Удаць, отвага

Між нихъ не може быть святобливой поваги *)

Іхъ вяже совісті нечистой пляги **)

И грізной карі жахъ;

Іхъ мнѣмъ дружба

Є обіпольна служба

Спасатися у бідахъ.

Три гайдамаки Віхрѣ, Біда ще Тхирѣ

За Случь рікою засівши в'бірѣ,

Окінь весь людъ злодійствами злякали,

Всіхъ рабовали и вбивали.

Напали дружно разъ на одного купця

Да худко дпавили його на вічні вікі,

Людей не збідкавши на вій и зикн.

А все що бідний мавъ зажерли до рубця.—

Дарма—розбийники а захотіли істи

В'обідню добу;

Шлють одного враги купитъ харчей на місті.

А сей (Біда) якъ ті у сердці мавъ злобу,

Корнсть и зліи хпсті;

Вомісто пріязни злеумишлявъ біду:

„Пождіте вороги, я васъ лпхіхъ звезду,

„Да всі кривави гроши

„Самъ поживу—а вамъ злодугамъ зась!

„Тогді забьюся в'сичь, ростринькаю іхъ в'коші!“—

Да з'злістью гаспідьской собі зареготавався.

Тімъ часомъ Віхрѣ и Тхирѣ, байдужъ о вічній карі,

Якъ совість загубивши тварі,

Нарайнсь у двохъ рабунокъ розділти,

А зябра своего Біду убити.

Все пекло 'радості плеснуло у долоні,

*) Уваженє.

***) Пляга—мученє, гризенє.

Самъ старшій сатана не усидівъ на троні,
Бо трехъ злодюгъ, без'сповіди зханать,
Якъ пекла здобичу, -се, далеби, не жартъ.—
Вернувсь Біда й принісь товарищамъ смерть люту,
В'меду й харчахъ отруту;
Враженни Віхръ и Тхіръ утисли в'сердце ніжъ,
По саме держало Біди—„Злий зле погибне“—
З'тімъ в'пекло браму вмиль роззяли настижъ;
Заки влекоче кровъ и вопіюща стине,
Зарізаний хрипить;—
Забійці узялись обідати и пить,
Да над'здихавшимъ реготіть;
Но швидко стогнь саміхъ озвався по лісу;
А скарбъ кривавий той довівся бісу.

П Р И К А З К И,

Книжка дванадцята

—

І.

Г у с и.

—

Из'паньского двора гевальскее хлопья
 Погнало улицей гусей на вигонь пасти;
 Дарма що біднее, мовъ теежь гусеня,
 А раде що й воно дождало власті:
 Здоровою лозиною
 Латало, якъ понавъ, от'ой швадронъ гусиною.
 Велике діло власть!
 Вона не те хлопьять—
 Пишить людей.—Чи мні жъ за се хлопья винити;
 Дакъ гусі ті не такъ ізволили судити:
 Панеа зустрівши на шляху,
 Йому жалілися на хлопцеву пиху:
 „Де можно ізнайти гусей якъ ми бездольній!“

„Хлопця, геваленко, лозпной насъ стигае
 „Ще-й паши не дае повольний,
 „Да насъ якъ поросять куди зхотівъ ганяе;
 „Не тамть іолопъ сей, що нашъ шляхецкій родъ
 „Ведеться од'гусей, що римскій чтивъ народъ;
 »Що Капітолію зпасли од'Бренна,
 „И память їхъ на вікъ в'гісторії священна;
 »В'честь їхъ бувъ установленъ ходъ.«—
 —„Я чувъ; а васъ за що хотіте щобъ вважали?“—
 Зпитавъ панокъ у сіхъ.—„Да наши предки.....“—„Чувъ,
 „Якъ ще у школі бувъ;
 „А ви самі якую пользу втяли?“—
 —„Да наши предки Римъ ...«
 —»Тю, на дурняхъ! дже чувъ;
 »Да ви прославились чимъ?“—
 —„Да ще ні чимъ“—„За віщожъ поваженъе?
 „Воно-й довіліе імъ;—хто бришка дідовскімъ,
 „То й хлюбитъся чужимъ,
 „А ви, небоги, ще лишъ гідня на печенъе.«

*

Сю приязку яснійшъ ще бъ можно зтолковать,
 Мовля Криловъ, дакъ гуси зашипять.

 П.

Голубка да її годованъ.

Якъ вже весна гаї оділа
 И кровь у пташекъ и звірей
 Коханъемъ одогріла,
 Голубка и собі збажала дбать дітей;

В'тиши звела гвіздечко;
 Жде, вигляда собі, аж ні, щось не по! ней;
 Природа не везе лечко.
 Пришлось нидіть на одні;
 Чого-бъ небога не робила—
 Дакъ щось не її сила.
 Ажъ бачпть—квнуге яйце лежить в'тіні,
 Не такъ щобъ и мале, не такъ щобъ и велико,
 А саме в'пору тільки;
 Не можно радості її вообразить!
 Бере його в'гніздо, голубить и сидить;
 Минуло кілька дней родилося писклятко,
 Хочъ не таке якъ голубокъ,
 Бо щось карлючкою носокъ,
 А бідній ідалось: точнісннкій якъ батько,
 Ії коханійшій дружокъ.
 На радощі—от'се-й вона мати,
 Не хоче їсти й спати,
 Лишь би годованці годять;
 Бо, кажуть, мате сита,
 Коли її дитина спить;
 Одной горливістю до ней угріта,
 Нездужа лишь сіей удовольнить.
 Тимъ часомъ вже й оперилась дитина,
 И мати любого вчала сама учить,
 Якъ дійде міжъ людей явитися на світъ, ¶
 Якъ неповинная и чиста голубина.
 „Мое ти любее! щобъ бувъ щастливній птахъ,
 „Ти заздру ізжени и май у сердці жакъ;
 „У всіхъ шукай любви,
 „И кволикъ борони не на едной мові,
 „А діломъ помогай;
 „Нижъ брата обідить, себе в'обіду дай;
 „То миръ іздасться сей тобі за рай!“—
 Що дня се говорила мати.

Разъ, тільки що вона зкончила скъ казань,
 Якъ із'гори відкільсь до хати

Зорвалось горлея; и любий годовань
 Заразъ його насивъ, ну скубти, мордовати,
 Из'реготомъ невинного убивъ
 И з'радостю зивъ.

Голубка бідная, побачивши забойство
 И неповинную пролиту кровь,
 Вкорити злодія не знайшла и словъ;
 Рухнулося на вікъ мизерної спокійство,
 И нещастливая од'туги злої вмерла:

Не тямла, що сокола
 Забийцю родила,
 Якій рідъ голубей
 Буде гонити й істи.

*

У злихъ дітей
 Не можно истребить природи лютой хисти.

 Ш.

Шовковичний червякъ да гусень.

Разъ звірі, дивлючись на тутови дерева,
 Побачили едвабного червя;
 Громадой всей 'дбали хвалу його работи,
 Вдивлялися її оздобі—и доброті;
 Се ніга й диво панствъ, пиха панівъ, цара,
 Се гарність олтаря;
 Якая ніжня й шпінная пражя!
 Казали всі;—одна лишъ гусень вража,

Розп'явъ на яблоні свою паскудну сіть,
 Одважилась черва од'задри погудить;
 Розумні з'жалець вдивлялись,
 А нависні вже до неї еднались,
 Хоть бачили її зовсімъ ледачу снасть.
 „Сіому ви не дивіться,
 Озвалася одна розумная лисиця:
 „Що пані ся не хоче вподобать;
 „Вони й самі ізволять тонко прясть.“

IV. ЛЕТУЧА РИБИЦЯ

Летучая рибиця.

Летуча рибиця, яка веде житє
 Коли на воздусі, коли в'безодні моря,
 Своей бабусеньці жалілась тяжко з'гора
 На нещастливее битє:
 „Не має гіршого од'нась созданья!
 „Якая наша жизнь?—Се вічни страхованья!
 „У ясний день коли збагни летать—
 „Кряки й щудяки кіхтісти гайдамаки
 „На воздусі почнуть хапать:
 „У глубину пурни—ізновь морські собаки...
 „Не тямлю якъ прожить!—
 Розумная бабуса
 На се казала їй в'одвіть:
 „Послухай, доненьку, на старость я пошлюся,
 „Що їні знакомий світъ;
 „Коли не родилась орломъ, або акулой,
 „Пливти тихесенько дорогою чулой,

„Не витискайся із'води;
 »А гіршь не заносись у воздусі високо;
 »Ізнову-жъ не гуляй глубоко
 »Од'товаришства ні куди;
 »Якъ вікъ бюстимешъ серединки,
 »Ізбудешъ злой годянки.“

V.

Святовидъ да Чернобогъ.

„Скажі мні, братіку, питавъ разъ Святовидъ
 У бога пекла Чернобога:

„Чого-т'се в'пеклю такъ углажена дорога.
 »Да отчого марніе світъ?

„Яке се враже злодіянье,
 „Що пре туда без'пір'ь двуногее созданье?

„Здається зазра?“ — »Ні.« — „Злість?« — „Гірше ще.“ —
 „Чума?«.

— „Да ні, кажу, ще гіршь.“ — „Не приберу ума,
 „Яке-бъ се враже зілье!“ —

— „Се-жъ мати всіхъ злочинствъ: се зле-лихе безділье!«
 „Воно всі думкі зли плодить,

„Із неохайностью ташить з'собой хороби,

„Розбій, войну, дає и злиднямъ торби;—

„Здається леженъ, а всімъ мпромъ ворупить.“

Бичокъ да свистілка.

Дурний за все береться сміло,
 йому здається втне гараздъ усяке діло,
 Радіє вже за вчасъ, ажъ тільки нівпцять,
 И тямъ людей смішить.
 На се скажу вамъ побрехеньку,

Одинъ дурний бичокъ,
 Чи малий третячокъ,
 У лузі пасся помаленьку,
 Ажъ чує—чередникъ,
 Забравшись у хащникъ,
 Да на свистильці гра якусь гарну пісню,
 Поважнучо да млісну.
 Заразъ уншєть собі весенній соловей,
 Здавалося дохнутъ не смівъ и тиховой.
 Бичокъ пійшовъ на тее подивитися,
 І бачить вівчарі усліся в'кругу
 Не можуть вдовольтися,
 Зтаїли духъ, а ні гугу.
 Бичокъ побачивши, що той лишъ дуге,
 Казавъ: „Ось навіженій людъ!
 „Нісенітениця, да якъ його дивуге;
 „Чи диво-жъ бакъ у дудку дуть?
 „Да мя-бъ, коли би намъ.... почувл,
 „Ми самі ще-бъ не такъ надули!“—
 Вінъ ще-бъ мичавъ,

Дає туть одинь вівчарь, щобь не мішавь,
Відти його кінкою прогонивь.

Якось одбігши з'гони,

Глядь—ажь и е якъ разь, що мавь у голові,
Лежить свистілка на траві.

Вінъ першъ її обнюхавь

И настороживь уха,

Да вічи вібачивь.

Уткнувь дь неї пискь, дмухнувь е кілька духа,

Да якъ дурний зрадівь,

Якъ свисть донявь до слуха!

—А що, а що! дивись! підстрибуи казавь;

»Оте-жъ и я загравь!»

VII.

Х м а р а.

»Охъ, лихо, брате, глянй! казавь Юрко Луці,

Ажъ весь поблідь; »чи бачшь, яка тамъ на луці

»Насупилась спияя да черевата хмара!

„Дже очевидячки се божья кара!“—

—„Чому? казавь Юрко.—Чому! отъже дивись:

»Се з'бурей градъ навись;

»Вінъ все поробить пусто.

„Теперь пропало все, тютюнъ, баштанъ, капуста,

„И жито й ярина!

„Не привезешъ и жмені до гумна

„Мобачшь, коли не буде голодь,

„А з'нимъ хороба и чума

„И витпнуть и старь и молодь!“—

— „И годі, Вігъ з'тобой!

„Живісниські будемь!

„Се Вігъ дає з'водой

„Обілье людянь;

„Се буде діжчь!

„Не бійсь, небіжъ!

„Я бачу се діжчеви хмарн;

„Ми стільки нажнемо, що нікуди дівать,

„Завчасу треба припасать

„Поди, да засіки в'амбарі;—

„На різдвяни святки ось браги ще наваримь!“—

— „Се градъ, кажу!“— „Се діжчь!“— „Що дурневи казать!

Лука, за дурня, тріопъ Юрку ляща у пику;

Юрко Луці соб;—

Зхопились за чуби

І такого нарядиле зпку,

Що збіглося усе село.—

Оте-жъ з'обохъ якъ з'кабанивъ текло

А хмару мимо пронесло.

— «Зголоду в'людей...»

Мудрець і старшина VIII.

Мудрець да старшина войсковий.

Мудрець і старшина

Мудрець і старшина

Колись за гетманщини

В'спасенной Украині

Старшина добрий живъ в'своей семі
 Из'долей; мавъ всіого—и статку п землі,

Здоровье п поваженье.

Разъ на Різдво из'поздравленьемъ

До іого встрявъ мудрець (якъ бувъ Скворода)

Такихъ теперъ дасть Бігъ, а даліби шкода,

Пань радъ іому й завівъ з'нимъ розговорп,

Якъ самъ розумний вінъ того уподобавъ,

Учився од'него чого ще не чувавъ,

Из'навиженствъ людей з'нимъ реготавсь до вмори.

Якъ кільки дней мудрець у пана погостивъ,

Зобрався знову в'путъ п за спину надівъ

Доріжній клунокъ.

Старшина давъ іому шуклядку в'подарунокъ

И каже що в'ней е алмазь.

— >Не треба мні, казавъ мудрець, я всімъ довольний,

„Я не кохаюся в'тому мовъ якій князь;

>Самъ бачишь—я здоровъ, якъ птахъ у небі вольний,

„А з'голоду в'людей нікто не пропадавъ,

„Коля людей п самъ не руйновавъ.»

Пань старшина не зчувсь од'дивованья,

И прохавъ у жарти в'мудреця,

Щобъ вінъ зховавъ іого даванье

Для найдурнійшого глупця.

Мудрець узявши йде, п згряя навіжена

Іому на зустрічъ прс. що ступить тільки шагъ;

Не треба тутъ було лхтарні Діогена,
Во дурней ажъ кишить в'селі и городах!

Якій же з'нихъ дурнійшій—

Не швидко розбере и самді розуміацій:

Морока мудрецю з'алмазомъ тмъ,

Самъ ледве не зрєбивсь дурнимъ.—

Ось, дума, полетусь в'гетманську столицю,

»Тамъ худко збуду сю дурницю.

Приходить.—Чує грукъ гарматъ,

У накрп довшишь бє, а сурначи трубять,

Во всіхъ церквахъ дзвонять,

Народъ гукає пьнядй.

—»Чого-т, се, друже? вінъ у першого зпятавъ,

»Народъ мовъ издурівъ?«—»А се-жъ гетманъ обранцй,

»Бачшь, іде з'булавою! Що т'се рейментовавъ

»Того трохі не вбцлн,

»А били кїлько захотїлн

»Да вже в'Московщину на вікъ запропастилн.«—

—»А глянь же, іонъ же глянь!«—Мудрець заразъ пізнавъ
Свого добродія у новому гетмані

И знає. »Стій, здоровъ, ясневельможний пане!

»Чи ти-жъ мене пізнавъ? Якъ бачу, ти вже й князь!«—

—»Здоровъ, мій друже! що, а де баць той алмтзъ?

Зпятавъ іого гетманъ,—»Я з'нимъ теперъ ні гадки.

»Ти нагадавъ будо мїні хлопїть;

»Нехай лишъ трошкі сей оступнїться народъ;

»Ось той алмазъ, возьми, гетманъ, свої вигадкі;

»Не можно од'тебе дурнійшого знайтїть:

»Ти халпца собі надївъ обрїть!«

ІХ.

Гадюка да п'явка.

Гадюка п'явку десь побачивши на рівні,*)
 Бавала: »Що т'се ми з'тобой в'людей не рівні?
 »Вони мене де нападуть, то б'ють,
 »А николь утікають;
 »Дарма що гарна я. Тебе-жъ везді шукають
 »И кровь смоктать дають,
 »Покіль душі твоей угодно;
 »Здається, бумонько, се с'глуздомъ щось не зродно
 »Адже обое ми кусаемъ, бачься, сходно.«—
 »Ні, кужко, ся в'одвіть;
 »Бачшь правди нігди діть;
 »Якъ я вкушу, я гою,
 »А ти губишь людей мордаціей лпхою;
 »Я добрий червь—ти гадъ,
 »Лікарство я—ти лютій ядь.»

*

Гадюкі люте жало,
 Се пашквилъ змаліовало,
 Зоіла ядовитий гудъ;
 А п'явка—критики правдпвий судъ.

*) Рівні, начало рівень—каналъ, отъ ровъ—рівъ.

X.

Кнуръ да пташки.

Одинъ богатий панъ,
 Набитий дурью и пихою,
 (Бо хисті сі живуть, се каже Флоріанъ,
 З'худобою везді, якъ риба из'водою).
 Взбагнувъ, що ніби вінъ,
 Дарма що навіжений
 За те що долі синъ,
 Розумний має смікъ; ну що казати—ген'й,
 Всі люди передъ нимъ ніщо—нолі.
 Що в'Бога день у його при столі
 Піити, малярі и всякіи учени
 Підносили юму од'лесті онміамъ
 А з'тимъ—майстерін, віршей на цілвіи крамъ:
 А дурень, за свое вино да в'смакъ печенья
 Имъ влягавъ поученья.
 Хочъ піпъ надавъ имъ
 Юму Далматомъ*)
 Ся Хвєбова семья,
 Зовсімъ не-доладу,
 Перехрестила Меценатомъ.
 Разъ вінъ гулявъ у своєму саду.

*) Далмать, смотри толкованіе именъ въ святцахъ—ложни блескъ.

За нимъ шовъ позаду
 Його розумній садовничій
 За рудкой, на луці, здоровій кнуръ
 Оре морігъ пелями.
 (Якъ се буває) велідь изграя павъ н куръ
 Із'півчими пташками.
 Усі кричать, свистять,
 Співають, верещать
 • И живлються з'під'дерну гробаками;
 З'пихою докі-знатока
 Огурний той кнуряка
 Іхъ пісні слухає, мурличе да хрюка
 Неначе самъ співака;
 Для іншої пихою трасе,
 Другу похвала ніби ківаньємъ;
 Павъ, дивлючісь на се,
 У садовничого питає здивованьємъ:
 »Чи вже-жъ чижъ н соловей
 »Обрали дикого кнура суддей
 »На сліви й дарованья?«—
 —»Ні, пане! той казавъ:
 »Кнуръ свіжо дернъ з'оравъ,
 »А з'тимъ бачшь гробаківъ да комахню піднявъ;
 »Для птахъ се харчъ н ласованья;
 »За те вони за нимъ із'радістю летять,
 »А грубий думає, що вінъ вже Мецепать«.

XI.

С К О В О Р О Д А.

П І С Н І

Давно у насъ на Україні
 Живъ добрий философъ Скворода;
 В'юго була розумній борода
 Чимсь в'десяті панівъ підголена чуприна;
 Хочъ вітромъ мавъ набитую кішень,
 Ні гадкі ні о чімъ, веселий цілий день,
 З'свістілкою, з'книгою, що Бігъ надавъ—все радий;
 Свободний ніби птахъ, сміється на весь рігъ,
 Що люде міжъ собою гризуться мовъ ті гади;
 Що-жъ мавъ би вінъ робить?...
 Скаженихъ сікъ мирить?

Хай дідько візметься самъ з'пугою те змайстрить!
 Колись проміжъ панівъ побачивъ свару, злість
 Несвітскій позви, несютую користь
 Вінъ кучму нахопивъ да вдравъ у гай зховався,
 Да тамъ на самоті до вмори реготався.—

—Се сміхъ на самоті напавъ Сквороду;
 Хтось нахопившійся з'панівъ його питався:

—Чи се-жъ із'глузомъ до ладу?—
 —Еге! одповіда: того я й регочусь,

—Що людъ із'глудомъ не з'єднався;
 —Хиба ихъ із'єдна самъ дідько да примусь!—

XIV.

З Д О Р О Я О З О
К а л і к и.

Гей, браття, будьмо жить приємно, щиро вкупі,—
Се каже розума намъ гласъ,
Бо лихо врізнъ злігає насъ:

Не созданъ чоловікъ відить мовъ сичъ у дубі;
Во всякомъ ділі два більшъ зроблять чимъ одинъ,
Коли робитимуть горливо.
Сіому Хун-дзі *) учивъ, мудрійшій мандаринъ.
Ось приказка, що се извіку справедливо.

У місті бучному в'якоісь-то землі
Під'церовью жили
Два злидня чоловіка.
Одинъ сліпець, другій
Бувъ на ногі каліка.

Дарма що бідні, но сей в той тугій;
(Се гіршъ імъ допекло чимъ мужа в хвороба)
У ніхъ усе на різнь—услуга, ласка й торба,
Лишь щиро кій латавъ по спінні у врага,
За грудку сухара, або чи за шага;
Що два-возня;—якъ десь було в'царей за жінку,

*) Хун-дзі—Конфуцій, китайскій мудрець.

Да людямъ задали на десять роківъ лихъ!—
Калікі-жъ сі собі зробили злу годинку,

А людямъ тільки сміхъ.
Однажди, якъ вони вже в'волю напатались,
И муляли в'обохъ и плечи й бебехи,
Погано, бачу, такъ,—собі розмірковались;
Од'приязні такий всегда пусти лиха!

Ажъ загули в'соборі дзвони;
Якійсь умеръ у городі дукать
И будуть бучни похорони;
Да ще вінъ одписавъ: де злидень е прохачъ—
Давати милостиню.

Старці почувъ такую благостиню:
—Ну, брате, годі вже, в'приязні будьмо жити!

»Бачишь треба за грішми йтти;
Казавъ старий кульгавий;
»Хочъ очи е, дакъ що-жъ, нездужаю ходитъ,
»А ти дарма сліпий, дакъ маєшь ногі жвави
»Берись мене носить,
»Я вказуватиму тобі дорогу!
»И будемъ дяковати Богу!»

З'єднались калікі д'той доби
И не злиднями жили, забули злу тугу.
Народъ побачивъ сю 'бопильную одслугу
Од'уміненія подачу імъ робивъ.

XIII.

Два коты.

У панському дворі жили коти;
Два річні брати;

Одріда знатного Пацюкодава.

Хоч рівни були обохъ порода й слава,
Не рівне щасця їмъ, не рівной товстоти:

Ивась ївъ чи зхотівъ в весь запливъ у салі,
На немъ лиснівся міхъ;

Бо жмудъ лапки дававъ, робивъ нз'себе сміхъ,
За се-жъ лукавого в пані й панъ ласкали;—

Другій, якъ розігнавъ усюди пацюківъ,
Що вже нігди в'дворі ні у ліоху, ні в'хіжн.

— Не чутъ в дрібноій миші,
То й самъ вже біса зівъ.

На тще-серце говівъ,
По суткамъ не була у юго в'роті риска

И бідній отосчавъ якъ кістка.

Разъ крався рінвою от'сей по над'стріхюй,
Ажъ зіркъ—Ивась лежить в'подушці якъ в'лодонці;

Розвився мовъ опукъ, напрудився пихюй
И тишиться на слонці.

—Здоровъ бувъ, Васю!—Глянь а глянь! Ивась казавъ:
„А якъ-же ти зхудавъ!“—

—„Якъ бачшь! день в нічъ ганяю по амбарахъ,
„У ледовні, у ларахъ,

„Братъ Вася одвічавъ: горливо якъ службу,
„Здається вже гошу,

„А з'голоду ізгину!...

„Ти служишь чимъ Ивась,

Що такъ себе одпасъ?“

—„Служу? нечисте бъ надало ще турбовати спиню!
Вся служба у мене лєжня—днванъ,

„Ось подаю коли пухнати ладкі,

„За сее жалують мене й пані й панъ

„И я собі ні гадкі!“

Оте-жъ якъ кітъ Ивась,

Такъ бачу не одинъ працює мартоплясь...

Якъ при дворі в'тебе нема якої тітки,
 Або з'червінцями, дасть Вігъ, туюж калиткі,
 То служба й праця—се в'пустині марний гласъ;
 Ні дадьку, я озвався; було колєсь оное,
 Теперъ зовсімъ не тее,—
 Дивись якъ панъ судья од'праць себе одпасъ.

XIV.

Х а т к а.

Панъ сотникъ десь в'миру живъ з'панею своєю,
 На хуторі якій доставъ од'діда в'спадокъ,
 И доля їмъ дала двохъ гарнихъ панничей;—
 Бївъ мавъ всіого достатокъ,
 И гаю и степей,
 Були плуги и мліво;—
 Хозяйство шло на диво.—
 У тихій, ясний день, якъ пасіка и садъ
 Ухали гарний ароматъ,
 Той батько й всі виходили із'хати
 Під'звідъ густий зелений із'кленівъ,
 Проводить вечора у холодку в'тіні
 И дітокъ научати,
 Щобъ в'молодихъ душахъ
 За вчасу вкоренить до Бога жахъ.
 Зимомъ-жъ, якъ Позвїздъ на-пре сніжній хвугі,
 При світлі каганця, із'люлькою в'зубахъ,
 Той батько зновъ учивъ,—и вікъ незнавъ злої тугі.

А мати любая, за діломъ тутъ з'дітей,

Не зводила очей

И даровала їхъ своєю мило-лаской.

А довгі вечора їхъ батько розважавъ

Гісторіей, чи казкой.

Старшенькій прилежавъ,

За книжкою не кунявъ

Бувъ жвавий да змишленний,

Молодшій кручений, шалений

Все йгрався, басовавъ.

Разъ утромъ у саду, по своєму звичаю

З'сім'ею напившись чаю,

Отець тягнувъ тютюнь, а мати щось плела,

Старшій читавъ собі гісторю,

Малий, набігавшись у волю по надворю,

Вже бувъ куняти радъ,

Ажъ мати каже, щоби узявся будувати

Из'тріскі хати,

Щоби не заснувъ, або з'гліюкъ садити садъ.

Малий шатнувся заразъ, оскубші коло ліскі,

Травицю да бурьянь,

Ні гадкі про Рімянь,

Всю думку вперъ тулити тріскі,

Товчеться ажъ упрівъ

Якъ кажуть: Марко той у пекло,

Щоби ще закі не зсмеркло,

Будинкі й садъ поспівъ.

— Скажіте батеньку, хто царства покоритель?

Старшій зпитувъ: и хто строитель?—

•Хто брацій, той хто руйновавъ,

•Чи той хто царство будовавъ?—

На важні такі предмети,

Отець митиковавъ уже одвіти:

— Се царь... Ажъ тутъ малий добудовавші хатку.

Плеснувші в'ладку,

Тукнувъ: •Насилу добобивъ!

«Дивіться всі якъ гарно!»—

Сімъ батька перебивъ.

Старшому тяжко те здалось досадно,

Вінъ скиць, набігъ на те й все в'нівець нарядивъ,

Над'чимъ малий такъ працювавъ пріхільно;

Загблосивъ біднякъ невільно.

Тогді отецъ казавъ:

«От'се ти діломъ доказавъ,

»Чи краще будовать і хто такий стропитель,

»Чи руйновать и хто той разоритель?

»Будує царство хто, той долю й радість льє

»И людямъ и собі; а хто псує—

»Пнимъ біду й печаль, собі ганьбу снує.»

XV.

Дервішъ, крукъ да його діти.

Одшельникъ десь мабуть що трохи навіжений,

Од'суєти мірской (якой и не було,

Бо біса мавъ в'кішені,

В'дирявой ажъ гуло)

Згадавъ покінуть миръ;—щобъ надало косить,

Або гляди ще й жатв;

Цуръ дурню!—коли й такъ ще можно латво жить,

На счетъ мірськихъ суєть и братій?..

Цить! ви глядіть непогрішите лишъ,

Що ніби то се мнхъ.. О, ні, се бувъ Дервішъ;

Якій, щобъ байди битъ, забравсь в'байракъ у тинь.

Колись митиковавъ край двері
 Усівсь на каменю біля своєї печери:
 Якъ гарно й мудро все, що йде природи з'рукъ;
 Ажъ піскава з'духла н голи крученята
 Голодні гвалть кричать роззявши ротенята;
 У мигъ з'здобичею до нихъ спустився крукъ,
 Здалося ніби вінъ из'хмарі взявся,
 И гвалть дитвори внявся.

Дервишъ казавъ: «Благій Алла,
 » Не попустивъ еси, щобъ кволеє созданье
 » Голодне згинуло землі з'чола,
 » Чудесно плешь іому смачнее препитанье;
 » Запевно, батько мій, неопуститиъ
 » Щобъ синъ любий твій Дервишъ,
 » Навпередъ о хлібі рачивъ,
 » Або іого мантачивъ;—
 » Ні, певно т'се на тімъ
 » Заразъ землі изымъ;

.. . » Нехай мене побье лиха година!
 .. . » Коля я з'місця зворухнусь,
 .. . » Хоч до гори сей гай весь переверне трусь!
 .. . » Алла! вже самъ годуй возлюбленного сина!—

Розтягся да й лежить
 И хіри вчавъ гонить
 О душъ переселеньи,
 Судебъ опреділеньи;
 Якъ сей почався миръ; що то таке хаосъ?...
 Од'якихъ не одинъ из'доброї зхібнувся.—

Якъ день на западъ вже сунувся,
 Вінъ дума: певно вже подасть вечеру хтось,
 Од' Магомета лона,
 Чи воронъ, чи ворона;—

Бакъ щось хочъ вже н нічъ—вечерати дастъ Вігъ!
 И той Дервишъ голодний спати лігъ,
 Вінъ думає: дарма! Я краще буду снідати!
 На завтра вже совсімъ озолотивсь востокъ,

На сніданьє неха. Панову чась обідать,

З'небесь не падає шматокъ;

И якъ од'голоду и геть зробилось нудно,

Юму здалося чудно,

Що Магометъ не шле небесного шматка,

И з'заврой дивиться на ручого крука;

То й знай в'гніздо харчі таскає

И дїтвору запикає;

У вечері, якъ крукъ вечерати принісь,

Казавъ: „И годі вже гладкі розтулівати нісь,

„Я дуже утомивсь, теперъ от'се вгаймуйтесь;

„Чрез'кілько дней, якъ вже вберетесь в'володкі

„И здужатимете тогді збирать шматкі,

„Тогді знехаю вась да вже самі годуйтесть;

„Природи чинь велить

„Недужимъ харчъ давать, нездужа хто робить,

„А Боже унаси гульвіси потурати,

„Хто не робитиме, за се марати

„Нудьгой и нужей буде Бігъ!

„Бо лежню істи хлїбъ великій грїхъ!“—

Почувъ сю річъ Дервишъ удавъсь у дивованьє,

—Пізнавъ свою дурну ману;

На другій день уставши до світанья

Потягъ в'село и взявъсь за плугъ и борону.

Давно помовка є: „Подай мні Боже!“

А той одповіда: „Роби, небоже!“

XVI.

Горностай, бобръ да кнуръ.

На острові порісь дубовий гай,
 Вкругі очерети, кущє, болоти зілья;
 Тамъ жили кнуръ, боберъ да білий горностай;

Таке для нихъ привілье,
 Мовъ зпражній рай.

Ажъ чутка йде: ось буде водопілье,
 И треба вже, хочъ жаль,
 Да мандровать у даль,
 Шукати новосілля,

Бо щось лука окігъ одінгла й вся свіжа.

Владінью їхъ була міжа
 До берега—руда *) и твань,
 Де гади різні кішіли:
 Хто йде вони збірала дань.

И треба матъ було одвагу, або й силн,
 Щобъ ту страшну міжу перебродить;
 Взалися мірковать: що в'світі імъ робить?
 Першь горностай сунувсь, ажъ сичеться гадюка,
 Гладкая мовъ палюка,
 А вінъ, чімъ дужъ, назадъ на цппочкахъ побігъ.

„Нехай іому абищо!

„В'багні навікъ попусти можно міхъ;

„Умру, не хочу плями ві, за віщо!“—

— „Постий лашъ, куме, ось що я згадавъ,

*) Руда—рѣчка тинистая.

Боберъ казавъ:

- »Я тесля, мурівщикъ, не за сто кіпъ утрати,
- »Мні будованьє жартъ, лишъ треба обіждати,
- »Чрезътижня два посніє мість,
- »И ми, не те що міхъ, не вмочимо и хвість;
- »Не досягне до насъ ні гадъ а ні гадюка;
- »Нехай панує глудъ, все мнщяя наука!»

— Два тижня?—се не жартъ,

Одвѣтивъ кнуръ: а »води будуть ждати?

- »Глядіть, щобъ не було з'наукою ще брідче;
- »Ні, —тамъ на березі я буду, куме, швидче—
- Да заразъ шустъ у твань и хрюка й шелестить
- Пре, ламле очереть, геть гадъ 'д'юго біжить.

Одважно такъ добравсь бажанной цілі.

Тимъ часомъ на його товарищи глазили,

Кнуръ отряхавсь твань въ кругі кїдавъ,

Ось що обомъ казавъ,

В'очахъ його пиха ірділа и невага:

»Дивіться, дурні, шляхъ якъ пробива одвага!»

XVII.

Павичъ, дві качки да гусь.

Колись павичъ, свій хвість подобно колесу

Росправивши, казавъ свою красу,

Од'слонца весь сіявъ.—»Іому не ми вже рівні!»

Казала дробина.—Ажъ качки дві на рівні,

На його дивлючись

Із'світлої води, ваквакали кріз'нісь:

›Отсе дивуються пришибени небоги,
 ›Куди-жъ ви дінете його стидкія ноги?
 ›А співъ нудний його лякає н сову,
 ›Ажъ верне голову.....
 ›Чи рівно-жъ то із'инимъ, якъ нашъ моторний селехъ!—
 Якъ качки пасквились прійшовъ гусаць на берегъ,
 На те казавъ: ›Дурни! у селеха якъ в'васъ
 „Погани ноги й глась,
 „Ніби то н в'павлина,
 (Тутъ нігди правди дить)
 „А е у селеха якій нибудь да хвість?
 „Того—засъ—вікъ не дасть незгідная судьбина!“

XVIII.

Писанная торба.

1877.

В'Прилуці на Купала,
 На ярмарку, де гурть з'горілею ятокъ,
 Людей, бабівъ, горшківъ, тарані солі й сала,
 Кацапівъ, москалей н гибель крамарокъ;
 Одна, щобъ закрасить із'брамомъ буздигарню,
 Повісила над'ней на продажъ торбу гарну,
 Пошитую з'клинцівъ,
 Саєти й лахманцівъ,
 Ся торба ідалась червона мовъ калина,
 Зелена, жовта й синя.
 Насупротивъ кацапъ напнувъ радниной крамъ,
 Де мило, медъ, кавьярь, родзинки н маслини

И півні з'олотомъ, усякі лагомини,
Рядками в'торбинкахъ... Чого не знайдешъ тамъ?
А все чоло в'горі увішано клітками

З'усякими пташками:

Всі пискали чимъ дужъ;—тутъ людскій гомінъ, гиві,

Корови ревъ, теляти микъ,

Зливався в'гуль чудний зо ржаніємъ шкапикъ.

Ажъ жовта іволга, двувучись на торбу,

Крикнула од'восторгу:

»Не можно одирвати багъ!

»Якая гарна річъ, вся і жовтіе такъ,

»Піби цвіте латать!«—

„Ні, кумко, придивись, чи жовтая вона?

Одвітила жовна,

„Вона зелена, мовъ гарне сіножатъ.“—

—„Вамъ повлазели, дурни!

„Ти краще розірни,—

»Вона блакітная! на нихъ крикнула сон;

»Мовъ небо, глянь! коли нехочешъ боя«.

—»А зась, а зась! свистать и щигликъ в синірь;

»Вона червонная, се скаже увесь мірь;

»І червонною на тее и зписали,

»Щобъ очи у людей од'гарної заграли.“—

Тутъ жодная чимъ дужъ

Із'лайкою кричить: зелена, жовта, синя,

Червонна, мовъ калина!

Ажъ чує сварку сід моторний горобецъ,

По волі той летавъ и крий крамка живився,

В'кацапа ріжъ хапавъ старий хитрець.

—»Не разъ на торбу ту із'близку я дивився,

Чиликавъ імъ:

„Ви прави всі, да тільки не зовсімъ:

»Е й жовто, зелено, червоно и блакітна,

„Вона не йзписана, а такъ з'суконьця зшита;

„Не подивуйтеся помилці сей:

„Багацько є й людей,
 „Що, не розчумавъ діло;
 „На чорне кажуть біло;
 „И перелаявшись еще в'гилу хистей,
 „З'яжкою сваряться, напрудившись особой,
 „Да носяться з'брехней,
 „Мовъ з'писанною торбой.“

ХІХ.

Ц и б у л я.

Колась у пикінеръ якогось москаля
 Панъ лікаръ виписавъ з'гошпиталя,
 И давъ приказъ, щобъ вінъ однася на квартирі
 И кількобъ дней по'дной цибульці-бъ ївъ;
 Се гоже ніби-то по медно-матері.
 Чи добре вінъ звелівъ,
 А вже не розбірай—що кажуть командери,
 И треба те зполнять;
 Бакъ вражій пікінеръ, набравшись фонаберы,
 Нібъ спражній-то москаль почавъ веридовать;
 Дарма, що нашъ Грицько, такий жъ із'компанійцівъ,
 Дакъ помоскалився, зробився гіршъ тавлінцівъ;
 Бо бачшъ, вже вінъ не те, надівъ московскій бриль;
 Э, такъ! вже вінъ то щось—ни приступу без'кія....
 Заразъ, лишъ в'хату влізъ, на покуть сівъ за стілъ,
 Не каже: »Будь здоровъ! мігай-би, хлїбъ да сіль!«
 Якъ водиться, а вразъ:
 »Коли не хочшь, щобиъ в'тебе болѣла шія,

„Гадюча баба, мні давай заразъ
 „Із'пригоршню цибули,
 „В'більшики з'гарматни кулі;
 „Глядижъ!“—Почувши сей приказъ,
 Бабуся вдухъ шатнулася у хажу,
 З'уклономъ подає;—бо цілий той вінокъ,
 Заплаченъ два шажки в'густинській армарокъ.
 Дарма, нехай-бъ увесь, лишъ івъ-би на здоровьє,
 Бакъ вередливий той зіпа: „обчисть да зсмажъ,
 „Да масломъ суто мажъ,
 „Да ще й гляди мні щобъ те було коровьє!“—
 Бабуся бідная трямтить
 Од'жаху коло пічи.

Москаль із'люлькою тютюнъ шкварчить,
 Ій пихка димъ у вічи,
 Ще пасквितься, нидить...
 Бабуся кашляє—Да вже готова й страва,
 Вона ізновъ йому з'у дономъ подає
 Да бідна жде,
 Що з'лаской буде ій одправа;
 Пеняковатий же, упершися об'стіну,
 Соце—ажъ тісна я лава;
 Збагнувъ ізновъ бабусі панщину,
 Що-бись гаричюю цибулю пучкой брала
 Да в'ріть з'уклонами йому от'тую клала;
 Самъ очи визвіривъ закручувавъ усе,
 Да ще в'остатній разъ ій пучку укусивъ.

Панъ ліварь—се верховнее начало;
 Воно курує все, бере якъ можно меньшь
 Для пользи общой ченшь;
 Воно завди вважало,
 Щобъ якъ семі своей поспільства благо-трвало.
 Пеняковатий той москаль,
 Що бабу зніввиндчає на жаль,

Бува коли лихий поборець,
 В'него, давно мовъ усь, пушокъ на пиці е.
 Кишені власної потворець,
 У мутної воді хапає що пливе;—
 А баба нюнява, що все своє 'дає,
 Дарма, що врагъ над'ней шпуге,—
 Се ваше добродійство,
 Що мовчки патрите на те,
 Мовъ кризь долонь—на беззаконне здірство.

XX.

Снігір'ь да крук'ь.

У панському дворі
 Жить довелось круку й співаці снігіру;
 За тихую сіюго дотену и співанья
 Кохали панъ и бабья.
 За те-жъ и, гріхъ казать, вінъ під' окномъ сидівъ
 В'золоченой, дротаной клітці.
 А крук'ь драпіка такъ підборканний ходивъ,
 А спавъ коли в'бутку, коли на пічці
 И крикомъ уха дравъ,
 Щобъ худко подали чи спра, а бо м'яса;
 Да такъ надоїдавъ,
 Що мусіли вгождать заразъ того же часа,
 Лишъ-би горланъ унявся;
 А інкозь у стола з'талірки самъ хапавъ,
 Хочъ ліжкой по носу давали ледациці;
 Дарма, а вінъ таки собі не голодавъ.—

Снігірь цютливий бувъ, собі не змігавъ,
 За те-жъ по дню сидівъ без'сім'ячка й водниці;
 Хочъ співи похвалявъ весь дурь,
 А не подивляються, чи істи є в'коритці.
 «Щось не свіва снігірь,
 Казала панні:
 „Да вже не чутъ було и в'ранні.
 „Глядіть, чи є в'іого вода!«—
 Зіркь—той задравъ лапки.—»Да се-жъ з'досади жоніуть!
 «А я-жъ кохала такъ! Се, датиби, шкода!»
 Оце-жъ, де є круки завзятні—не вадохнуть;
 А біднимъ снігірямъ од'скромності біда!

XXI.

Кроль да чирочка.

Ні, люде добріи, а пріязнь не мана;
 Вона на радисть намъ дана,
 А паче в'нещастливи годи
 Нась ратовать и утішать в'незгоді.
 На се вамъ приказку скажу;
 Не тямлю чи гараздъ, а певно докажу,
 Що пріязнь не мана!
 Кроль з'чирочкой у пріязні зажали
 На березі ріви.
 Другъ дружка пильно сторожили,
 Якъ щирні дружки.

Чиря звило гніздечко
 Біля самої води.
 Кроль вигрібъ ліохъ собі, щобъ друга чутъ словечко
 Да пильновать в'біді,

Повишше в'бережку.—Обоїхъ мирни хисті,
 Довольні усімъ ділили радись вмісті,
 Не знали, що нудьга, ні гадки, що нужда,
 По чутці знали, що на світі є біда.

Найгіршая для ніхъ була розлука,
 Крий світ! тогдібъ їхъ занудила мука.—

Но ось настигъ страшенний день,
 Що бідного кроля зовсімъ поставивъ в'пень.

Разъ кроль прибігъ до чирочки обідать—

Ажъ тамъ її нема.

Обігъ вкруги розвідать,

Зіпавъ и голосивъ, лъкъ не зійшовъ з'ума:

„О лишенько мни! що буде ізо мною?

„Пропає же я теперъ із'бідной головою,

„Що буду я робить?

„Га! лучше мні не жить!

„Сеструня любая, мій щирий, вірний друже,

„Принаймній озовись!“—Засумовавши дуже,

Оббігавъ очеретъ, усі лепешники,

Нема нигді. Пострибавъ вдовжъ рікі,

Забігъ у панській садъ и бачить цвітники,

А посередъ стоить на гірці

Дротяна будочка, подобна клітці;

В'ней розмаїтихъ птахъ

Багацько щось летало да співало

И бідне чиреня по своєму кавчало.—

Пріязнь правдивая не знає, що то жахъ.

Заразъ, не тративши годички,

Узявся для друга ритъ тайні стежинки,

Копавъ є кілько силъ.—Готовъ підземний зв'дъ.

Вінъ в'клітку вбігъ и друга спасъ од'бідъ.

О радість! о щастява доля!

Вінъ друга спасъ, прощай неволя!

Дарма переполохъ у клітці нарядивъ,
Да панъ, вмiстъ чиреня, да дулю ухопивъ.

Кроль з'другомъ поспiшавсь в'свої прпвiльни верти,

Од'удовольствiя готовъ умерти.—

Еще мабутъ друзя не дотягли у двiръ,

Якъ панъ прiйшовъ зiрнуть у клітку,

И глядi-крiз'сiтку—

Ажъ чпрочки не ма. Розлютовавсь якъ звiрь.

Вiнъ заразъ догадавсь, що то гребли не курi

А кроль; кричить, не вилiзе якъ з'шкурн:

„Сюда, сюда, худчей!

„Хапай ружнiт!

„Зовiть собакъ, псарей,

»Ловiть шкодливого кролинну!«—

Избiглись всi, пiдняли гамъ

И може й довелась бiда якiмъ кролямъ,

До нiчпiрi їхъ гонили

И душили.

А нашъ провора кроль залiгъ

В'гнiздо друзка и тамъ собi нi гадки,

В'лепешнику укравсь, закi той гвалтъ затигъ;

Тогдi од'радостi друзя плескали в'ладки.

Кроль тiлько и тремтiвъ за друга смерть,

Боявсь, що їхъ не вкрене очереть.

Казавъ не разъ, щобъ вiнъ на берегъ той спасався;

Но другъ покинути кроля жахався:

„Нi, друженьку, вланусь,

„Тебе я не покину,

„Хяба скручусь;

„Нiжъ розлучитися—я лучше вмiстi йзгину,

„Чимъ маю жпть на однi.

»Колибъ ти мiгъ поллести?

»Ну-бъ такъ... Постий—чому-же нi?

„Ми вразъ опинимось на иншомъ мiстi

»На тамъ-томъ берегу,

»И насмiємся ворогу.

„Стягнiмъ на воду се гнiздечко,

Ти сидиш у нему як в'вечко,
 Я лепехой його втопчу й звяжу.
 Не світ а не зоря—у ніх ладья готова;
 Кроль у неє з'надієй сівъ,
 А другъ його чиря впередъ повнивъ,
 З'обачностью тягнувъ, не мовлячи ні слова;
 Вони на берогъ той щастливо приплили...
 Якая радість за спасенє!
 И щиро дякують благее провіденє,
 Да зновъ із'цнотом у дружбі зажили.
 Вони звязали ще тіснійшу дружбу
 За обіпольну службу.

*

Ось бачте, ближньому якъ добре помагати;
 Намъ треба відсіля собі приклади брати.

